

Ljudska

PRAVICA

VELIKA VOLILNA ZMAGA ZDPP

Plebiscitna odločitev ljudstva za novo pot v graditvi socializma na Poljskem

Varšava, 21. jan. Poljska je glasovala za program osmega plenuma, za socializem in za Gomułka. To je izpričala na večerajšnjih volitvah — Varšava ni cela Poljska, toda izid volitev, kolikor je v njej že znan, napoveduje končni izid plebiscita.

V tretjem volilnem okraju mesta Varšave, v katerem je kandidiral Gomułka, je volilo 95,53 odstotkov volivcev. Od teh je dobil prvi sekretar ZDPP 99,94 odstotkov glasov. Na listi v tem okraju, kakor tudi v drugih volilnih okrajih je bilo izvoljenih prvih 6 kandidatov. V Varšavi so bili izvoljeni Jerži,

Albrecht, sekretar CK, ki je dobil 91,63 % glasov, profesor Oskar Lange, član CK, 97,35 %, Helena Jaworska, članica CK in prejšnja predsednica mladinske organizacije, proti kateri so konservativni elementi in reakcija zlasti naprili kampanjo, pa je dobila 86,97 odstotka glasov.

Za novega poslanca v Sejmu so prebivalci Varšave z 98,43 % izvolili tudi Elegiusa Lasota, glavnega urednika mladinskega glasila »Po prostu«. Lasota in njegov nedeljski časnik sta se zlasti odlikovala med oktobrskimi dogodki.

Sodeč po poročilih, ki prihajajo v Varšavo, je bil v Krakovu izvoljen predsednik vlade Jusef Cyrankiewicz. Za poslance so bili izvoljeni tudi vsi člani Politbroja ZDPP, sekretarji CK in člani CK ZDPP, ki so kandidirali v raznih mestih. Volivci so izkazali zaupanje tudi voditeljem in prvakom Ljudske (kmečke) in Demokratske stranke.

Danes je čutili na Poljskem vzdušje pomirjenja, kakršnega pred volitvami ni bilo. Delovanje neljudskih elementov je povzročilo med ljudstvom nekaj vznemirjenosti in zato so ljudje precej neestrno čakali na dan volitev. Izgredi, ki so jih povzročili »pobalini« pred volitvami v nekaterih krajih, so kazali, da bo volilni boj srdit. Med volitvami ni bilo incidentov in demonstracij, pač pa so bili konservativni elementi in reakcija v mnogih mestih zelo delavni. Izid volitev je pokazal, da Poljaki niso odrekli podpore Gomułki in novemu političnemu vodstvu.

Glasovanje se je razvijalo zelo ugodno ne samo v mestih, marveč tudi v vaseh, na katere je reakcija posebno računala. Pomen volilne zmage na osnovi programa osmega plenuma pa ni samo njegova potrditev. Izid volitev pomeni tudi poraz konservativnih

elementov v ZDPP, ki jim ne ustreza nova ureditev razmer na Poljskem. Izid volitev pomeni poraz vsega, kar je ogrožalo demokratizacijo političnega življenja, samoupravljanje in posebno delavsko upravljanje. »Obnova političnega življenja«, kakor imenujejo to pooktobrsko obdobje, dobiva zdaj s potrditvijo vseljidskega referenduma nove moči.

Od novega Sejma in izida volitev so tu pričakovali, da bosta omogočila hitrejšo ureditev vprašanj, ki jih je načel osmi plenum. Mnoge ukrepe so prepustili novemu Sejmu. Večerašnja volilna zmaga odpira zdaj široko pot k uresničenju oktobrskih sklepov.

D. Solajić

Kitajska parlamentarna delegacija, ki je zdaj pri nas na obisku, si je v soboto ogledala tovarno motorjev v Rakovici

GOSTJE V VOJVODINI

Novi Sad, 21. jan. V Novi Sad je prispela danes delegacija kitajskih parlamentarcev, ki se že nekaj dni mudi v naši deželi.

Gostje so bili danes na obisku v Ljudski skupščini Vojvodine. Predsednik skupščine Stevan Doronjski jim je v dve uri trajajočem razgovoru pojasnil poglobljene značilnosti Vojvodine in način delovanja ljudske oblasti.

Po sprejemu v Ljudski skupščini so gostje krenili na krajše potovanje po Vojvodini. Nedaleč od Bečeja so si ogledali nekaj objektov kmečke delovne zadruge »Bečejac« in kmetijsko posestvo »Bratstvo-jedinstvo«. V razgovoru z zadržniki in osebam kmetijskega posestva so se zlasti zanimali za mehanizacijo kmetijskih del, za organizacijo proizvodnje in novi sistem nagrajevanja, ki so ga uvedli lani na teh gospodarstvih.

Iz Bečeja so se gostje vrnili v Novi Sad, kjer so jim v prostorih Pokrajinskega izvršnega sveta priredili sprejem, na katerem sta bila med drugimi predsednik Izvršnega sveta Vojvodine Geza Tikvički in podpredsednik Soti Pal. Nocoj so kitajski gostje nadaljevali pot po Jugoslaviji.

Izraelski pogoji za umik s Sinajskega polotoka in ureditev v Gazi

Jeruzalem, 21. jan. (AP). Izraelski funkcionarji so izjavili, da bi morala Gaza priti pod nadzor OZN, ta pa bi morala razen tega zagotoviti svobodno plovbo izraelskih ladij v Akabskem zalivu. Izrael bi bil pripravljen privoliti na področju Gaze v kondominij Izraela, krajevne arabske uprave in agencije OZN in izraelskih oblasti. Celotna uprava Gaze bi bila tako tesno povezana z OZN. Izrael je proti prihodu varnostnih sil OZN v Gazo, ker da bi bila ta ureditev,

ki po izraelskem mnenju ne bi mogla preprečiti novih vpadov egiptovskih komandosov v Izrael. Izrael je pripravljn zamenjati svojo vojsko na tem področju s policijo. Izrael ne terja priključitve Gaze, upri pa se bo slehernemu poskusu neposrednega ali posrednega egiptovskega nadzorstva nad Gazo.

Kar se tiče Akabskega zaliva, pravijo, da je Izrael pripravljen umakniti čete iz Serm el Sejka na južnem koncu Sinaja, če bi ugodili enemu izmed naslednjih pogojev: 1. da bi prišle varnostne čete OZN v Serm el Sejk in na vzhodno obalno področje Sinaja z natanko določeno nalogo, da preprečijo obnovev egiptovske blokade Izraela. Te čete naj bi stale tam, dokler ne bi dosegli sporazuma, ki bi jamčil za izraelsko svobodno plovbo po zalivu, 2. da bi tak sporazum sklenili Izrael, Egipt, Jordanija in Saudska Arabija; 3. da bi velesile, zlasti ZDA, prevzele ustrezno poročstvo za izpolnjevanje tega sporazuma.

Naši diplomati pri predsedniku Titu

Beograd, 21. jan. (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel danes dopolne v navzočnosti državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popovića naše veleposlanike Aleša Beblerja, Iva Vejdova, Josipa Djerđja in Marka Nikežića, ki se mudijo v Beogradu. Potem jih je pridržal na kosilu.

Bonn, 21. jan. Dve mali stranki skrajne desnice — Nemška stranka in Svobodna narodna stranka, sta sklenili združiti se pod skupnim imenom Nemška stranka. V sedanjem Zveznem zboru imata 34 poslancev. Svobodna narodna stranka je bila ustanovljena pred 9 meseci iz desidentov iz Dehlerjeve Liberalne stranke. Naslanja se na nekatere kroge težke industrije. Se vedno je skoraj brez članov in pristašev, pač pa ima v blagajni »denarja ko plev«. Tega »političnega« pogoja pa v Zahodni Nemčiji nikakor ne kaže podcenjevati.

Po združitvi, ki jo bodo morali odobriti še člani obeh strank, se bo lahko nova stranka uspešneje borila z Dehlerjevo stranko za tretje mesto v parlamentu.

Zahodnonemški mozaik

Združitev dveh desničarskih strank — Prizadevanja za oborožitev — Pozabljenoo dločanje delavstva v gospodarstvu

»Nezaželeni« Speidel
To je naslov komentarja v socialnodemokratskem biltenu za tisk, v katerem se pisec jezi nad pisanjem angleških in francoskih časnikov o napovedanem imenovanju generala Hansa Speidela za vrhovnega poveljnika vojske Atlantske zveze za Sred. Evropo. »Neobrzdana, delno pa tudi fašistično poburvana reakcija angleških časnikov na možnost, da bi postal nemški general vrhovni poveljnik atlantske vojske v Srednji Evropi, kaže, kako daleč smo še od resničnega razumevanja z našimi zahodnimi sosedi. Ze sama misel, da bi nemški general poveljeval angleškim in francoskim vojakom, povzroča pri mnogih Angležih in Francozih nekakšno potrtost,« piše socialnodemokratski bilten in nadaljuje: »Neki londonski jutranjik celo predlaga, naj bi angleško vojsko v Porurju močno skrcili, da bi tako oprstili mnoge angleške vojake »neprijetne obveznosti«, da izpolnjujejo povelja nemškega generala.«

Prvo nemško letalo
Prvo nemško vojaško letalo po letu 1945 — »DO 27«, so v soboto na letališču pri Münchenu izročili Adenauerjevemu vojnemu ministru Straussu, za »dobro velike evropske domovine«, kakor je rekel minister ob tej priložnosti. Letalo je konstruiral prof. Dornier, izdelali pa so ga v tovarni »Dornier«. Deset dni prej je Straussovo ministristvo sklenilo s tovarnoma »Heinkel« in »Messerschmidt« sporazum, po katerem bodo izdelali šolsko lovsko letalo tipa »Fuga Magister«, Torej spet tri dobro znana imena: »Messerschmidt«, »Heinkel« in »Dornier«.

Koncentracija moči
v Porurju
Na pokrajinski konferenci Zveze nemških sindikatov za porursko-westfalsko področje so delegati v imenu 2,2 milijona članov zahtevali uveljavljenje pravice do soodločevanja delavcev tudi v novi vojni industriji ter

Vabilo iz Kitajske
Beograd, 21. jan. (Jugopres). Predsednik Stalnega komiteja Vsekitajskega kongresa ljudskih predstavnikov Liu Sao Ci je poslal Zvezni ljudski skupščini vabilo, naj delegacija jugoslovanskega parlamenta obišče LR Kitajsko. Vodja kitajske parlamentarne delegacije, ki se mudi te dni v Jugoslaviji, Pen Cen, je o tem povabilu obvestil predsednika Ljudske skupščine Mošo Pijada. V Zvezni ljudski skupščini so vabilo z zadovoljstvom sprejeli. Naša parlamentarna delegacija bo še letos potovala na Kitajsko.

Ustalitve razmer na Bližnjem vzhodu ni moč doseči s silo

New Delhi, 21. jan. (Reuter). Po dva dni trajajočih razgovorih med indijskim ministrskim predsednikom Nehrujem in sirsrim predsednikom Sukri el Kuatlijem so objavili skupno poročilo, v katerem je izraženo mnenje, da je v sedanjem trenutku najvažnejše, da se poležejo strasti in spori, ki pretresajo svet in ogrožajo mir. Indija in Sirija pozivata velesile na Bližnjem vzhodu, ki je razcepjen in kjer so spopadi pogostni. Obe deželi tudi poudarjata, da pomeni sleherni odlašanje umika izraelskih čet z egiptovskega ozemlja in Gaze nove nevarnosti.

Obe deželi obsojata vojaške pogode in zveze, ki so nevarne za mir in stabilnost na Bližnjem vzhodu. Poskusi, da bi s silo uredili vprašanja na Bližnjem vzhodu, so označeni v poročilu kot akcije, ki povzročajo nove spore in nestabilnost ter večajo mednarodno napetost in ogrožajo mir.

Intervencija velesil prek vojaških pogodb in zvez bi kršila mir in stabilnost na Bližnjem vzhodu. Bagdadska zveza, je rečeno v poročilu, je sprožila srdite spore in razcepjenost v arabskem svetu ter povečala mednarodno napetost.

Glede ureditve razmer na Bližnjem vzhodu Indija in Sirija poudarjata, da bi jih lahko uredili, če bi bile dežele na tem področju popolnoma svobodne, če se v njihovo življenje ne bi vmešavale tuje sile in bi bile

Nov pritisk na Alžir

Spopadi s Francozi in sabotaže po vsej deželi

Pariz, 21. jan. (Tanjug). Po današnjih poročilih francoskega poveljstva je bilo v raznih napadih Alžircev ubitih 11 francoskih vojakov, ranjenih pa 6. Na področju Constantine so uporniki sinoči obkolili in napadli tri francoske vojaške garnizije. Po uličnih bojih so se umaknili iz Suk Arasa, Kella in Chasagna. Spopadi so se vneli na več drugih področjih, predvsem v gorah. Kakor zatrjuje francosko poveljstvo, je v zadnjih dveh dneh padlo 170 upornikov. Alžirski komandosi so na celotnem ozemlju Alžira izvedli številne diverzant-

skke akcije in pri tem ubili 10, ranili pa 20 Francozov. Uporniki so spet začeli ofenzivo na glavno mesto Alžir, čeprav je praktično docela izolirano in pod stalnim nadzorstvom več tisoč padalcev in tankistov.

V Oranu se nadaljuje boj orožnikov s trgovci, ki kljub uradni prepovedi nočejo opustiti stavke, ki se je bila začela prejšnji teden.

Po francoskih poročilih je v okolici Orana in na vzhodu, pri Constantini »izginilo več uglednih muslimanov«. Uporniki so na zahodu vrgli v zrak dva vlaka.

VREMENSKA NAPOVED

za torek, 22. januarja
V nižinah mrzlo in deloma megleno, v višjih legah in na Primorskem pa sorazmerno toplo. Temperature ponoči od —16 do —21, v Primorju nekaj nad nič, čez dan od —4 do 6, v Primorju do 10 stopinj C.

Egiptu prizadejana škoda

Kairo, 21. jan. (Reuter). Casopisna agencija za Bližnji vzhod poroča, da je stal britansko-francoski in izraelski napad Egipt okrog 515 milijonov funtov. Egipt bo zahteval, da mu v celoti vrnevo prizadejano škodo in je pripravljn privoliti v to, da bi komisija tujih strokovnjakov podrobno ocenila to škodo.

Gospodarska kriza se v Angliji zastruje zaradi nazadovanja dobav nafte iz ZDA

London, 21. jan. (Tanjug). Angleški gospodarski krogi se boje, da bo morala vlada zaostriiti racionaliranje petroleja v industriji, ker sedanje pošiljke iz ZDA ne zadostujejo za domače potrebe. Ministrstvo za energetiko in gorivo je že večkrat opozorilo industrijska podjetja, ki dobivajo zdaj 90% normalnih količin petroleja, da jim bo dobave zmanjšalo, če država ne bo mogla uvoziti dovolj petroleja. Na sestanku komisije za petrolej OEEC so ugotovili, da bo v mesecu, ki bo zaključen 10. februarja, Evropa dobila samo 65% normalne količine petroleja, zaloge pa se bodo skrcile za tretjino in bodo znašale samo še kakih 2,5 milijona ton.

Tako piča preskrba Evrope s tekočim gorivom je posledica napada na Egipt in nerednih pošiljk nafte iz ZDA. Gospodarski in vladni krogi so zlasti ogorčeni spričo stališča petrolejske komisije v Teksasu, ki je prejšnji petek sklenila, da bo samo delno povečala črpanje nafte. Povprečje 25 milijonov ton petroleja letno v pošiljkah iz ZDA, doseženo sredi decembra, je okrog Novega leta že padlo. Če bo dobila angleška industrija manj petroleja, kakor ga dobiva zdaj, bo morala proizvodnjo zmanjšati in odpustiti z dela znatno število delavcev ter močno ohromiti svojo industrijsko produkcijo.

Ze prej so objavili, da je angleška vlada posredovala v Washingtonu in pozvala predsednika Eisenhowerja, naj posreduje, da bi načrpali v Teksasu več nafte, tako da bi dobivala Velika Britanija dovolj petroleja. Ta poziv je ponovil danes londonski

Razorožitvena razprava v političnem odboru OZN

New York, 21. jan. (AP). Danes popoldne se je sestaj politični odbor Generalne skupščine OZN in nadaljeval razpravo o razorožitvi Kanada, Japonska in Norve se predložile osnutek skupne resolucije, ki zahteva, naj bi vnaprej registrirali vse poskuse z jedrskim orožjem. To registracijo bi uveljavljali prek OZN, njen namen pa bi bil, da bi nadzorovali radioaktivno žarčenje po vsem svetu. Pri tem delu bi sodelovali generalni sekretar OZN, znanstveni odbor Generalne skupščine, ki je bil ustanovljen l. 1955, in zainteresirane dežele.

Poslovilni obisk angleškega veleposlanika pri predsedniku Marinku

Ljubljana, 21. jan. Predsednik Ljudske skupščine Miha Marinko je sprejel danes opoldne angleškega veleposlanika v Jugoslaviji sira Franka Roberta, ki je prišel na poslovilni obisk. Sprejema v vili »Področnik« sta se udeležila tudi sekretar Zveznega izvršnega sveta Slovenije Niko Šilih in predsednik OLO Ljubljana dr. Marjan Dermastia. Ob 13 je tov. Miha Marinko priredil angleškemu veleposlaniku svečano kosilo.

PO PODATKIH ZVEZNEGA ZAVODA ZA STATISTIKO

IZ ZVEZNE INDUSTRIJSKE ZBORNICE

Niša industrija je izpolnila plan proizvodnje za leto 1956

kakor je določal zvezni plan

Beograd, 21. jan. (Tanjug) — V Zveznem zavodu za statistiko so danes sporočili, da je naša industrija izpolnila plan proizvodnje za l. 1956. Po predhodnih podatkih ljudskih republik, izvemši poročila podjetij iz Crne gore, je narasla lani naša industrijska proizvodnja v primerjavi s predlanskim za 10%, kakor je zvezni plan tudi določal.

Za našo industrijsko proizvodnjo, ki se uvršča med evropske nacionalne industrije z največjim letnim povečanjem, je značilno, da v okviru dinamičnega razvoja gospodarstva nasploh že več let sistematično močno narašča. Računano po prejšnjih letih (tako imenovani veržni indeksi) je celotni obseg industrijske proizvodnje v naši državi leta 1955 narasel za 11%, predlanskim za 16%, lani pa za 10%. Lani je narasla proizvodnja natanko tako, kakor je določal zvezni plan, kar med drugim kaže, da je naše planiranje realno, gospodarski razvoj pa bolj skladen, kakor je bil prej. To je tudi ena glavnih nalog dolgoročnih smernic naše gospodarske politike.

Za dinamiko lanskega razvoja industrijske proizvodnje je bil značilen delni zastoj v prvem polletju, zlasti v prvem četrtletju, in velik razmah v zadnjih šestih mesecih. Na industrijsko proizvodnjo je lani v prvih mesecih močno vplivalo neugodno vreme. Našim industrijskim podjetjem je primanjkovalo električne energije, tako da so morala mnoga obratovanja omejiti ali začasno celo ustaviti. Bistveno je vplivalo na počasnejše naraščanje proizvodnje tudi zmanjšanje povpraševanja po industrijskih izdelkih v začetku

leta. To je najbolj prizadelo proizvajalce investicijskih potrebščin. Podjetja, ki delajo največ po naročili, so morala svojo proizvodnjo preusmeriti in povečati izbiro, v znatno ugodnejšem položaju pa so bila podjetja, ki delajo za skladiščenje.

Industrijska proizvodnja je bila lani v prvem polletju v primerjavi s predlanskim za 5% večja. Narasla je torej za polovico manj, kakor smo računali. V maju pa se je že precej povečala, tako da je bila večja od proizvodnje v aprilu, kar se prejšnja leta ni zgodilo. Približno v polovici vseh industrijskih panog je proizvodnja lani narasla bolj, kakor smo pričakovali.

Slovenska industrija je lani povečala proizvodnjo nasproti prejšnjemu letu za 7,4%. K temu povečanju, ki je predvsem rezultat poslovanja v drugem polletju, je bistveno pripomogla boljša preskrba industrije s premogom in električno energijo.

Slovenski premogovniki so zlasti v zadnjem lanskem četrtletju močno povečali svojo proizvodnjo, tako veleski rudnik od povprečno 100.000 ton mesečno v prvem polletju na 121.000 ton v oktobru, 131.000 ton v novembru in kar 150.000 ton v decembru. Vsega so premogovniki dali za 9% več premoga, namreč 3,73 milijona ton nasproti 3,42 oziroma 3,14 milijona ton v prejšnjih dveh letih. Pri tem je velenjski rudnik lignita dosegel 1,31 milijona ton nasproti 1,12 oziroma 0,89 milijona ton v minulih dveh letih. Tudi rudniki rjavega premoga, ki sicer nimajo tolikšnih možnosti razvoja, so izkazali doslej največjo letno proizvodnjo 2,38 milijona ton, Sičovice pa je povečalo proizvodnjo črnega premoga v dveh letih od 11,500 na 38.000 ton.

Hitreje kakor vsa prejšnja leta po vojni se je v zadnjih dveh letih razvila proizvodnja električne energije. Čeprav smo imeli lani prav neugodne hidrološke razmere, ki so zahtevale velike redukcije v prvem četrtletju, smo

Popis kadrov v tovarnah in rudnikih

Na njegovi podlagi bodo sestavili analize o gibanju delovne sile v industriji in rudarstvu, o delovni storilnosti in izkoriščanju zmogljivosti

Beograd, 21. jan. (Tanjug). V združenih industrijskih proizvajalcev popisujejo kadre, zaposlene v tovarnah in rudnikih, da bi ugotovili stanje zaposlene delovne sile ter preverili njeno kvalifikacijsko in starostno sestavo. Popis bo zajel tudi podatke o tem, ali razporeditev delavcev v tovarnah ustreza njihovim kvalifikacijam in ali je v skladu z določbami tarifnega pravilnika.

Na podlagi zbranih podatkov bodo na pristojnem mestu sestavili več analiz o gibanju delovne sile v industriji in rudarstvu, o delovni storilnosti in o izkoriščanju zmogljivosti. To gradivo bodo porabili tudi, ko bodo sestavljali perspektivni plan šolanja strokovnih kadrov.

Danes seja Zveznega izvršnega sveta

Na današnji seji Zveznega izvršnega sveta bodo razpravljali o osnutku zakona o rudarstvu, osnutku uredbe o okrajnih skladih za šolanje kadrov v gospodarstvu, o vprašanih splošnega investicijskega sklada v letu 1957 ter o nekaterih drugih gospodarskih predpish.

Proučevanje kvalifikacijske in starostne sestave delovne sile v industriji bo pokazalo, koliko novih inženirjev ter visokokvalificiranih in kvalificiranih delavcev bomo potrebovali v prihodnjih letih v posameznih panogah proizvodnje. Zbornica bo lahko na podlagi tega gradiva skupaj z organi, ki skrbijo za šolanje kadrov za industrijo in rudarstvo, začrtala politiko strokovnega šolanja in predlagala morebitne spremembe v sedanjem sistemu strokovnih šol.

V zbornici poudarjajo, da bodo v prihodnje bolj upoštevali tudi razporeditev teh šol, ki jih bodo dobili kraji, kjer je potreba po njih največja. V zbornici omenjajo primer Treptce in Bora, kjer imajo šole za strokovne kadre za kovinsko stroko, ki pa jim niso nujno potrebne, v tem ko v drugih industrijskih središčih čutijo potrebo po takšnih šolah.

Zvezna industrijska zbornica je prek sklada za kadre, v katerem vsako v zbornici včlanjeno podjetje plačuje določeni prispevek, dala v zadnjih dveh letih na razpolago nad pet milijard. Ker pa podjetja niso pravočasno poslala potrebne dokumentacije, so izkoristila samo nekaj nad dve milijardi. Letos kaže, da bodo denar za kadre bolje izkoristili, ker ga bodo razdeljevali nedavno upostavljeni okrajni skladi za kadre. Denar okrajnih skladov bo porabljen za vzdrževanje šol, v tem ko bomo graditevi novih šol finansirali iz glavnega sklada za kadre pri Zvezni industrijski zbornici.

PROIZVODNI USPEHI SLOVENSKE INDUSTRIJE V LETU 1956

1,9 milijarde kilovatnih ur električne energije

Povečanje proizvodnje je omogočila boljša preskrba s premogom in elektriko

Slovenska industrija je lani povečala proizvodnjo nasproti prejšnjemu letu za 7,4%. K temu povečanju, ki je predvsem rezultat poslovanja v drugem polletju, je bistveno pripomogla boljša preskrba industrije s premogom in električno energijo.

Slovenski premogovniki so zlasti v zadnjem lanskem četrtletju močno povečali svojo proizvodnjo, tako veleski rudnik od povprečno 100.000 ton mesečno v prvem polletju na 121.000 ton v oktobru, 131.000 ton v novembru in kar 150.000 ton v decembru. Vsega so premogovniki dali za 9% več premoga, namreč 3,73 milijona ton nasproti 3,42 oziroma 3,14 milijona ton v prejšnjih dveh letih. Pri tem je velenjski rudnik lignita dosegel 1,31 milijona ton nasproti 1,12 oziroma 0,89 milijona ton v minulih dveh letih. Tudi rudniki rjavega premoga, ki sicer nimajo tolikšnih možnosti razvoja, so izkazali doslej največjo letno proizvodnjo 2,38 milijona ton, Sičovice pa je povečalo proizvodnjo črnega premoga v dveh letih od 11,500 na 38.000 ton.

Hitreje kakor vsa prejšnja leta po vojni se je v zadnjih dveh letih razvila proizvodnja električne energije. Čeprav smo imeli lani prav neugodne hidrološke razmere, ki so zahtevale velike redukcije v prvem četrtletju, smo

lani proizvedli za 22,5% več električne energije, namreč 1,905 milijonov kilovatnih ur nasproti 1556 in 1223 milijonom v prejšnjih dveh letih, tako da se je samo od leta 1954 proizvodnja povečala za 48%, vendar pa je le s težavo sledila rastoči potrošnji. Kolikšno korist nam nudi zgraditev velike šoštanske termoelektrarne in razširitev trboveljske, nam pričajo zlasti decembrski podatki. Zrudi nizke vode so v tem mesecu hidroelektrarne dale komaj 82,8 milijona kWh, se pravi manj kakor v prejšnjem decembru, celotna proizvodnja pa je bila navzlic temu za 47% večja kakor pred letom, ker so termoelektrarne proizvedle kar 97,7 milijona kilovatnih ur (lani v decembru 36,3 milijonov kWh).

NADALJNI RAZVOJ NASE METALURŠKE PROIZVODNJE

Čeprav je zmanjšanje investicij prizadelo našo črno metalurgijo, je le-ta lani ob delni preusmeritvi vendar dosegla povečanje proizvodnje. Tako so lani slovenske železarne dale 319.240 ton jekla, t. j. za 3% več. Proizvodnja valjanih izdelkov je sicer nazadovala za 7,2%, pri tem pa se je povečala proizvodnja vlečnih izdelkov za 21,8%. Tudi surovega svinca smo pridobili za 16% več (14.837 ton), surovega cinka za 2% več (13.809 ton) in aluminija za 38% več (11.355 ton). Aluminija bi še več pridobili, če ne bi morali elektralizvo v Kidričevem zaradi stiske za električno energijo v februarju in marcu popolnoma ustaviti.

MANJŠA PROIZVODNJA CEMENTA

Zaradi zmanjšanja gradbenih investicij, zlasti pa zaradi zakasnitve gradbene sezone so naše cementarne v prvem polletju občutno skrčile obratovanje. Tako je celotna proizvodnja cementa zaostajala za prejšnjim letom za 19% in je dosegla le 185.500 ton. Povečala pa se je proizvodnja zidakov za 4,2% na 124 milijonov

SKLICANJE SEJE ODBOROV ZA PRORAČUN REPUBLIKEGA ZBORA IN ZBORA PROIZVAJALCEV LJUDSKE SKUPSCINE LRS

Predsednika odborov za proračun Republiškega zbora in Zbora proizvajalcev Ljudske skupščine LRS sklicujeta seje odborov za petek, dne 25. januarja 1957 ob 10 v prostorih Ljudske skupščine LRS.

Predlog dnevnega reda: Razprava in sklepanje o predlogu proračuna Ljudske republike Slovenije za leto 1957.

SKLICANJE SEJE ODBORA ZA ORGANIZACIJO OBLASTI IN UPRAVE REPUBLIKEGA ZBORA LJUDSKE SKUPSCINE LRS

Predsednik odbora za organizacijo oblasti in uprave Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS sklicuje sejo odbora za četrtek, dne 24. januarja 1957 ob 12 v prostorih Ljudske skupščine LRS.

Predlog dnevnega reda: Razprava in sklepanje o predlogu proračuna Ljudske republike Slovenije za leto 1957.

PRELOŽITEV SEJE ODBOROV ZA GOSPODARSTVO REPUBLIKEGA ZBORA IN ZBORA PROIZVAJALCEV LJUDSKE SKUPSCINE LRS

Seji odborov za gospodarstvo Republiškega zbora in Zbora proizvajalcev Ljudske skupščine LRS, ki sta bili sklicani za četrtek, dne 24. januarja ob 10, sta preloženi za petek, dne 25. januarja ob isti uri.

Iz tajništva Ljudske skupščine LRS

kosov, prav tako proizvodnja šarmotnega materiala 29% na 39.700 ton. Kemična industrija je lani dala še za 5% več žveplene kisline, namreč 19.560 ton in je s tem dosegla skoraj trikratno proizvodnjo iz leta 1953, medtem ko se je proizvodnja umetnih gnojil zmanjšala za 21% na 44.890 ton, pri čemer pa je bila še vedno za 10.000 ton večja kakor leta 1954. Pomanjkanje električne energije je tudi lani oviralo proizvodnjo kalcijevega karbida, ki je sicer narasla na 17.400 ton, medtem ko se je pred letom 1954 gibala med 21.000 do 23.000 ton. Kovinska industrija je v prvem polletju še premagovala posledice zmanjšanja investicij. Tako je nazadovala proizvodnja železnih odlitkov in železnih konstrukcij, proizvodnja armatur in emajlirane posode pa se je proti koncu močno povečala. Kamionov je bilo izdelanih 2020 nasproti 1781 in 1534 v prejšnjih dveh letih.

Velik napredek je zabeležila v elektroindustriji razširjena proizvodnja radijskih sprejemnikov zlasti potem, ko so bile sredi leta znižane cene. Tako je bilo v Sloveniji izdelanih lani 39.330 radijskih sprejemnikov nasproti 23.490, 18.660 in 6390 v prejšnjih treh letih. Za široko potrošnjo je bilo izdelanih tudi mnogo več električnih termičnih aparatov, namreč 955 ton nasproti 434 in 151 tonam v predhodnih dveh letih. Tako se je proizvodnja termičnih aparatov od leta 1954 poestorila. Električnih števecv je bilo izdelanih za 7% več, telefonskih aparatov pa zaradi manjših investicij za 38% manj.

39.330 RADIJSKIH SPREJEMNIKOV

Naši tekstilni industriji lani ni uspelo zagotoviti si širši trg za svoje izdelke. Tovarne so sicer lahko proti koncu leta nekoliko povečale proizvodnjo tkanin, vendar znaša to povečanje za vse leto le 1,6%. Pač pa se je nadalje razvila usnjarska in čevljarska proizvodnja, tovarne obutve so izdelale 1,55 milijona parov obutve nasproti 1,42 oziroma 1,02 v prejšnjih dveh letih. Gumarska industrija pa je povečala proizvodnjo avtomobilskih plaščev za nadaljnjih 25% t. j. na 50.600 kosov. Iz živilske industrije naj omenimo še uspeh naših tovarnih konzerv, ki so lani razširile proizvodnjo ribjih konzerv od 1350 na 2545 ton.

DEJAVNOST ZVEZNE KOMISIJE ZA REFORMO ŠOLSTVA

Osnutek novega šolskega in vzgojnega sistema

zajema vse oblike in stopnje šolanja ter vzgoje

Zagreb, 21. jan. (Tanjug). Zvezna komisija za reformo šolstva bo v marcu poslala Zvezni ljudski skupščini osnutek zakona o novem šolskem in vzgojnem sistemu v FLRJ. Z novim zakonom bodo urejena najvažnejša vprašanja bodočega sistema in začrtane smernice novega sistema v praksi. Člani zvezne komisije za reformo šolstva so skupaj s širokim krogom prosvetnih in drugih delavcev dve leti proučevali mnoga vprašanja in pomanjkljivosti v dosedanjem sistemu in določili skupno gledišče o njih, razen tega pa so se sporazumeli o vseh glavnih načelih, na katerih naj stoni naš novi sistem šolanja in vzgoje.

Najvažnejše je, je rekel predsednik zvezne komisije dr. Zanko, da je iz dosedanjega dela zrasla povsem določena koncepcija o novem sistemu šolanja in vzgoje mladega rodu in da na podlagi tega dognani pripravljamo dokumente, ki bodo pred Zvezno ljudsko skupščino in pred našo javnostjo izbrpno prikazali vprašanja in perspektive na tem področju.

Dr. Zanko je poudaril, da zajema osnutek novega šolskega in vzgojnega sistema vse oblike in stopnje šolanja in vzgoje. Ze prej so bili izraženi in so prišli v javno razpravo predlogi o organizaciji obveznega osemletnega šolanja ter izobrazbi učnega osebja, v kratkem pa bodo objavljeni tudi načrti o organizaciji in problemih strokovnih šol, gimnazij, vzgoje otrok v predšolski dobi, posebnih šol in izobrazbi odraslih. Komisija je zbrala zelo obsežno gradivo, ki bo, če bo Zvezna skupščina sprejela osnutek no-

vega sistema, podlaga za njegovo uresničevanje.

Dr. Zanko je poudaril, da so začeli mnogi prosvetni delavci, pa tudi cel šolski kolektiv uporabljeni nekatera načela novega sistema, ne da bi čakali na njegovo uzakonitev. To se zlasti odlikar dogaja v osemletkah, ki so podlaga vsega novega sistema in v katerih prihaja čedalje bolj do izraza težnja po aktivnem sodelovanju dijakov pri lastni izobrazbi in vzgoji, po bolj sodobnih metodah posredovanja znanja dijakom, po tehnični in praktični izobrazbi, po razvijanju vsestranske in sodobne osebnosti človeka ne glede na njegovo poznejšo poklicno usmeritev. Po mnenju dr. Zanka so to hkrati tudi najvažnejša načela, na katerih stoni novi sistem šolanja in vzgoje mladih ljudi.

Zelo ugodno mnenje o novem sistemu šolanja in vzgoje v Jugoslaviji so že izrekli ugledni tuji prosvetni strokovnjaki, predstavniki organizacije UNESCO.

Kulturne VESTI

BEOGRAJSKA OPERA BO GOSTOVALA V WIESBADENU
Operni in baletni ansambel Narodnega gledališča iz Beograda bosta letos maja gostovala na tradicionalnem festivalu v Wiesbadenu. Izvajala bosta operi »Boris Godunov« in »Don Kihot« ter imela poseben baletni večer. Iz Wiesbadena bo odpotovala beograjska Opera še v Firence in Zürich, kjer bo nastopila s »Knezom Igorjem« in »Hovansčino«.

SVEČANI KONCERT SKOPSKE FILHARMONIJE
Na sinočnjem koncertu skopske Filharmonije so izvajali simfonična dela makedonskih avtorjev. S tem koncertom je bila zaključena glavnostna počastitev desetletnice ustanovitve Zdrženja makedonskih skladateljev. Zdrženje je v svojem desetletnem obstoju doseglo lepe uspehe, saj je bila v tem času odprta vrsta glasbenih ustanov in glasbenih vzgojnih zavodov. Makedonski skladatelji so se dobro uveljavili in sodijo njihova dela med najboljše jugoslovanske stvaritve.

SMRT IGRALCA FRANA NOVAKOVICA

V Beogradu je umrl dolgoletni član beograjske Narodnega gledališča Fran Novaković. Kot igralec je pričel nastopati že leta 1901 in je bil najprej član nekaterih potujočih igralskih skupin. V Beogradu je nastopal od leta 1928. Nastopil je tudi v vrsti filmov, med njimi tudi v prvem jugoslovanskem filmu »Slavica«. Za svoje delo je dobil vrsto priznanj, med drugimi tudi Red dela II. stopnje.

KNJIZNA IZDAJA DNEVNIKA »SEDEM DNI V BUDIMPESTI«

Beograjska založba »Nolit« je založila zadnjo knjigo srbskega pisatelja Dobrice Cosića »Sedem dni v Budimpešti«. Dnevnik, ki ga je avtor znanih, tudi pri nas prevedenih romanov »Daleč je sonce« in »Korenine«, pisal v burnih dneh nemirov in revolucije na Madžarskem in so ga pod naslovom »Iz neurejenih beležek« objavili skoraj vsi jugoslovanski časopisi, bo še ta mesec izšel v knjižni izdaji.

OSKAR DANON BO GOSTOVAL V VZHODNI NEMČIJI

Direktor beograjske Opere — Oskar Danon — bo te dni odpotoval na gostovanje v Vzhodno Nemčijo. Dirigril bo koncerte in operne predstave v Leipzigu, Dresdenu, na nemškem radiu in v Berlinu. Na svoji turneji bo izvajal dela Verdija, Šostakoviča, Prokofjeva, Bizeta, Debussyja in Bravovića.

HRVATSKA FILMSKA PODJETJA V LETU 1957

Načrti obeh glavnih zagrebskih filmskih podjetij Jadran filma in Zagreb filma za leto 1957 niso majhni. Omenjajo snemanje kar petih celovečernih umetniških filmov, od katerih sta dva že dokončno določena, za ostala pa bodo izbirali med precejšnjim številom dobljenih scenarijev, vsekakor pa bodo to teme iz našega sodobnega življenja. Prva dva filma bosta film o življenju ilegalgalcevo v Zagrebu »Naše poti se ločijo« (režiser Simatović) in filmska realizacija sodobne domače komedije komediografa Slavka Kolarja »Svojega telesa gospodar«; film bo režiral avtor »Bakonje fra Brne« in »Stojana Mutikaše« Fedor Hanžeković.

Poleg teh filmov pa je predvideno tudi snemanje 19 dokumentarnih filmov in 14 risank. Večino dokumentarnih filmov bo posnelo podjetje »Zagreb-film«.

NUSIČEVE KOMEDIJE IN »AVTOBIOGRAFIJA« V RUSCINI

V Moskvi je nedavno izšla obsežna knjiga komedij Branislava Nusića, v kateri so prevedene njegove komedije: »Gospa ministrice«, »Dr. Ljudski poslanec«, »Navaden človek«, »Mister Dollar«, »Sumljiva oseba« in »Hadži Loja«. Zajetna knjiga, ki šteje preko 600 strani, tako s tem izborom lepo predstavlja ruskim bralcem jugoslovanskega komediografa in hkrati omogoča uprizorjanje teh dokaj značilnih del jugoslovanske dramske književnosti.

Poleg knjige komedij pa je izšel še poseben izbor Nusičeve proze. Knjiga obsega skupno 23 krajših Nusičevih pripovednih tekstov.

SRBSKE NARODNE PESMI V UKRAJINSČINI

V Kijevu je izšel zajeten zbornik srbske narodne poezije, ki obsega srbske epske in lirčne narodne pesmi. Pesmi so prevajali najodličnejši sodobni ukrajinski pesniki Ivan Franko, Mihajlo Starić, Leonid Pernomajski in Maksim Rijski, ki je prevedel največ pesmi in zbornik tudi uredil.

Sprejet je osnutek zakona o invalidih

Na včerajšnji seji odbora za socialno politiko Zveznega izvršnega sveta, ki ji je predsedoval Moma Marković, so sprejeli osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o vojaških vojnih invalidih, ki ga je sestavila skupna komisija Zvezne ljudske skupščine in Zveznega izvršnega sveta za predpise s področja socialne zaščite. Zakonski osnutek so poslali Zveznemu izvršnemu svetu s pripombami odbora za socialno politiko.

Na seji so med drugim obravnavali tudi pravilnik centralnega odbora Zveze vojaških vojnih invalidov o porabi finančnih sredstev, ki so jih dobili od Zveznega izvršnega sveta v znesku 1.400.000.000 dinarjev, da bi z njimi zgradili posebne počitniške domove in okrevališča za vojaške vojne invalide.

Postopoma k cilju

Razširitev socialnega zavarovanja na vse zaposlene delavce in kolektivu o Polju, če se ne klišu službenice in možnost brezplačnega zdravljenja nekaterih boleznih za nezavarovance sta zahtevali stiska in zaradi nje bolj azilski po osvoboditvi graditev novih in razširitev prejšnjih zdravstvenih ustanov, predosem bolnišnic, zdravilišč in ambulant. V zvezi z velikim denarnim osotom, ki jih je družba vsako leto namenila za potrebe zdravstvene službe, te tako v najkrajšem času dokončno razširitev ni bilo moč doseči čez noč in še sedaj je o premnogih bolnišnicah osnovna težava — stiska zaradi pomanjkanja prostora. Vse do vključno letošnjega leta je bilo treba odložiti gradnjo novih kliničnih bolnišnic v Ljubljani, ki bo zagotovila tej ustanovi potrebam primerne bolnišnice in obščitajske prostore, za katere pa so podrobni načrti že v izdelavi. Kot lahko presodimo po sedanjih situaciji, bo namreč moč z gradnjo začeti prihodnje leto, ko bo republiški proračun za zdravstvo razbremenjen dajatev za domala vse večje investicije, ki bodo po predlogu letošnjega proračuna letos zaključene.

Glede na zmerom večje naloge transfuzijske službe, ki jim je bil kolektiv Zavoda za transfuzijo letiška in v omejenem obsegu kosov v sedanjih zaslišnih prostorih in ker bo treba te prostore pri gradnji novih kliničnih bolnišnic preneseliti, bo lani začeta nova stavba Zavoda za transfuzijo v Ljubljani letos do zime dograjena in opremljena. Lani je bila to edina odobrena novogradnja in novo poslopje, ki je zraslo na vrtu za ginekološko kliniko, je eden od redkih primerov dobro pripravljen, hitre in cenene gradnje. Z letos predvideno dograditvijo bolnišnice za duševno bolne v Idrji in dokončno ureditvijo begunske bolnišnice bo zagotovljeno najnujnejše število bolniških postelj za duševno bolne. Ta pridobitev pa je toliko pomembnejša, ker bo s preselitvijo dela bolnikov iz bolnišnice v Polju v

Postopni razširitvi bolnišnice, naglemu vzponu števila ambulant in lani potreba prilagoditi tudi vzgojno zdravstvenega kadra. Medtem ko na splošno ni več toliko pomanjkanja zdravnikov ter se nago bližamo evropskemu povprečju, pa še močno primanjkuje srednjega medicinskega kadra, zlasti medicinskih sester. Vse govore, hitre in tanjane o pomanjkanju letih ni mnogo pomagalo, ker nam predosem primanjkuje šol za srednji medicinski kader. Po predlogu proračuna pa je tudi letos namenjena določena vsota za gradnjo te šole, ki naj bi vsaj do neke mere pokrila izredne potrebe po srednjem medicinskem kadru.

N. M.

V odsotnosti Angležev

je Bagdadska zveza odobrila ukrepe OZN na Blížnjem vzhodu

Ankara, 21. jan. (Reuter). — Predsednik turške, pakistanske, iraške in iranske vlade, vlad muslimanskih članic Bagdadske zve-

Poplave vzdolž gornje Donave

München, 21. jan. (AFP). Po zadnjih poročilih je gornja Donava prestopila bregove in preplavila velike površine na Bavarskem. Zaradi kopičenja ledu Donava le počasi upada. Led so začeli razstreljevati z dinamitom. Tudi lani v februarju so nastale na Bavarskem poplave, ker je led zajel reko.

Studentske demonstracije v Johannesburgu

Johannesburg, 21. jan. (Reuter). Indijski in afriški študenti na johannesburški univerzi so danes začeli stavkati v protest proti rasni segregaciji na univerzi. Povod za stavko je bila objava vlade, da bo odredila za študente več ojašav, toda ločeno za belce in črnce. Izmed 4500 študentov na johannesburški univerzi je bilo v lanskem šolskem letu samo 215 črncev. Demonstracije so se začele tudi v Capetownu.

Prizadevanja za vrnitev madžarskih beguncev

Budimpešta, 21. jan. (Radio Budimpešta). Predsednik komisije za repatriacijo beguncev Ferenc Estergallos je izjavil, da madžarska vlada ne namerava pritiskati na begunce, naj se vrnejo domov, če tega nočejo. Rekel je, da je komisija za repatriacijo v Avstriji iskreno pojasnila beguncem, kakšen je zdaj položaj na Madžarskem, tako da so dobili o njem pravo sliko. Estergallos je izrekel priznanje delegatom OZN, Beograd, 21. jan. (Tanjug). — V zadnjih 24 urah (od 8. ure večeraj zjutraj do 8. ure davi) je prebegnilo iz Madžarske v Jugoslavijo 643 ljudi. V Jugoslaviji jih je zdaj skupno nad 8600.

Izguba privilegijev

glavni razlog, da tuji zapuščajo Egipt

Kairo, 21. jan. Dopolnilnik agencije »Associated Press«, pravi v poročilu o položaju tujecev v Egiptu, da se je zadnja leta spreminil in da Egiptani čedalje bolj prevzemajo poklice, v katerih so imeli tuji nekoč monopol. Glavno mesto Egipta dobiva zdaj lice pravega egiptovskega mesta. Prej, pravi dopisnik AP, bi bil lahko tujec napadel človeka z nožem vpricho egiptovske policije, pa se mu ne bi nič zgodilo. Tujec je lahko tihotapl opij in hašiš in se pri tem posmeoval carinskemu inšpektorju. Tuji so

šedavno uživali pravico eks-teritorialnosti in sodilo jim je mednarodno sodišče, imenovano »mešano sodišče«, po zakonih, veljavnih v njihovih deželah. Kar se tiče davkov, tuji sploh niso vedeli, kaj to pomeni. Celi njihovi rodovi so živeli v Egiptu, pa niso nikoli sprejeli egiptovskega državljanstva, ker je bilo preveč nerentabilno. Egiptovski državljani so morali namreč plačevati prav velike davke. Egipt je dežela, v kateri govore ljudje arabski jezik. Ni pa še dolgo tega, je rečeno v poro-

čilu, ki je imela večina trgovin v gornjem delu dežele napise v francoskem ali angleškem jeziku. V teh jezikih so bila pisana tudi ulična imena in uporabljali so jih tudi v vladni korespondenci. Neki egiptovski ministrski predsednik je celo slabo govoril arabski. Ni še dolgo tega, ko je bila v Kairu, kjer žive muslimani, nedelja dan, ko so bile vse trgovine zaprte.

Dopolnilnik AP nadalje ugotavlja, da se je položaj zdaj temeljito spremenil. Tuji so podrejeni egiptovskim zakonom in, če kaj zgreše, pridejo pred egiptovska sodišča. Ulična imena, yladna korespondenca in pouk v šolah — vse je v arabsčini. Banke in podjetja morajo biti ob petkih zaprta. V vsakem podjetju mora imeti najmanj 85% uslužbencev egiptovsko državljanstvo. Zdaj je egiptovsko državljanstvo prednost. Čedalje več Egiptčanov si pridobi strokovne kvalifikacije, da lahko zamenjajo tujece v svobodnih poklicih in na položajih, ki so bili prej izključno v rokah tujecev. Na koncu poročila je rečeno, da so vse te spremembe, zlasti pa nedavni napad na Egipt, prisilile tujece, da v čedalje večjem številu zapuščajo deželo, ki postaja egiptovska v pravem pomenu besede.

Politični in gospodarski program

ameriških sindikatov spricho nesorazmerja profitov in mezd ter v boju proti konservativcem v Kongresu

Washington, 21. jan. (Tanjug). Vodstvo združenih sindikatov Ameriške federacije dela (AFL) in Kongres industrijskih organizacij (CIO) sta začela prejšnji teden živahno delati, da bi uresničila skupni politični in gospodarski program. Delegacija vodilnih funkcionarjev teh dveh sindikalnih organizacij je pojasnila predsedniku Eisenhowerju zahtevo, da bi sedanje določbe o

minimalnih mezdah veljale za 20 milijonov delavcev, katerih mezde še zmerom ne dosežejo zakonitega minimuma, kakor tudi da bi se ta minimum povečal. Minister za delo James Mitchell pa se je izrekel proti slehernemu novemu zvišanju mezd, ker se baje boji večjega inflacijskega pritiska. Pač pa je obljubil, da bo vlada poskrbela, da se bo sedanji zakon povsod izpolnjeval.

V pismu predsedniku Eisenhowerju je predsednik Sindikata avtomobilskih delavcev Ruther izpodbijal trditve, da so nenehno naraščanje življenjskih stroškov in inflacijo zakrivil sindikati, ker neupravičeno zahtevajo zvišanje mezd. Ruther v pismu pravi, da podražitev avtomobilov, katerih cene so glavni element v formiranju splošnega indeksa cen, ni upravičena, ker ni posledica večjih proizvodnih stroškov, marveč pohlepa nekaterih velikih družb po profitu. Ruther trdi, da so znašali stroški za poslopje General Motors 20% vrednosti vse prodaje avtomobilov, oziroma najmanj milijardo dolarjev. Z zvišanjem mezd industrijskih delavcev so samo izravnali dohodki s povečanjem življenjskih stroškov in vkladeni s povečanjem delovne storilnosti. Ruther predlaga, naj bi posebna komisija ameriškega Kongresa proučila razmerje med dohodkom, mezdami in cenami.

Te dni so v Panami praznovali 75-letnico Panamskega prekopa. Na sliki pogled na eno izmed zapornic na prekopu

SIVE EMINENCE ANGLEŠKE POLITIKE

LJUDJE, KI POSTAVLJAJO kralja in ministrske predsednike

(Od našega stalnega dopisnika) London, januarja V ponedeljek 7. januarja so časniki kraljično, da je lord Salisbury obiskal kraljico. V torek se je zglasil pri kraljici tudi ministrski predsednik Eden. V sredo 8. januarja je Eden sklical izredno sejo vlade, kraljica pa se je v ponedeljek nenadoma vrnila iz svojega gradu v Sandringhamu v Buckinghamsko palačo. Potem je Eden v sredo popoldne sporočil članom vlade, da bo odstopil in je odšel znova v kraljično. Medtem pa je lord Salisbury v srami predsednikovih rezidencah na Downing Streetu po vrsti sprejemal člane vlade in z vsakim zaupno govoril. V četrtek popoldne je odšel in kraljico v Buckinghamsko palačo. Istega dne popoldne je kraljica poklicala Harolda Macmillana in mu zaupala mandat za sestavo nove vlade.

Sele konec minulega stoletja je eden izmed njih znova stopil v ospredje, aktivno posegel v politično življenje, postal vodja Konservativne stranke in bil za vladanja kraljice Viktorije trikrat ministrski predsednik. To je bil tretji markiz Salisbury, ded sedanjega lorda Salisburyja. Četrty markiz Salisbury, oče sedanjega poglavarja družine, je manj nastopal v javnosti, pač pa je čvrsto gospodaril v Domu lordov.

Po »Daily Expressu« leta 2057

Kaj mu potemtakem preostane drugega, kakor da svoj talent, sposobnost, načela in zamisli uporablja v britanski konservativni politiki iz ozadja in polsenca, kamor so ga posilile razmere? Govoril so o tem, da bi utegnil postati lord Salisbury zunanji minister. Te napovedi se niso izpolnile. Nekateri časniki, med njimi »Daily Express«, pa še zmerom trdijo, da je ostal Selwyn Lloyd v zunanjem ministertvu samo začasno in da je ta položaj konec koncev pridržan za lorda Salisburyja. V tem primeru bi bil ta mož prvi lord na čelu zunanjega ministertva, odkar je lord Halifax leta 1940 odšel s tega položaja. »Pa tudi če bi prišel na ta položaj kdo drug«, zaključuje »Daily Express« ironično, »se bo lahko lord Salisbury težilo s trdno zavestjo, da bo leta 2087 njegov pravnik brččas povabljen v Buchinghamsko palačo, da bi pomagal vladarju izbrati ministrskega predsednika.« K. Timotijevič

Skupne lastnosti

Eden izmed šaljivcev je te dni rekel, da »konservativni ministri predsednik prihajajo in odhajajo skupne pa so jim rodbinske vezi z lordom Salisburyjem«. Ali si lahko s tem pojasnimo izbiro Macmillana namesto Butlerja? Nekateri trdijo, da je bil to odločilni moment, drugi pa pravijo, da je šlo zgolj za naključje. Vsekakor drži, da je ministrski predsednik Macmillan sorodnik lorda Salisburyja, kakor je Eden in kakor je bil Churchill in kakor je po krvi ali zakonskih vezeh blizu 20 konservativnih poslancev v sedanjem Spodnjem domu, da ne računamo članov Doma lordov.

Velikanski politični vpliv lorda Salisburyja je nedvomno daleč od tega, da bi stonel izključno na družinskih vezeh. Tu gre tudi za spretnost, lahkoto in zanesljivost, s katero se lord Salisbury že od zgodnje mladosti zmerom znajde v labirintih angleške politike. Srečno kombinacijo osebnih lastnosti in prednosti te dedne krvi je najbolje označil neki brezimni čilek, ki je rekel: »Lord Salisbury ima politično modrost in izkušnje Herberta Morrisona, le s to razliko, da sodeluje v igri že dobrih 400 let.« Peti markiz Salisbury je enako vpliven, kakor je bil njegov prednik. Je pa prvi Salisbury in prvi Cecil, ki prav zaradi svojega porekla in zato, ker je poglavar najbolj razpredene in najštevilnejše aristokratske družine v deželi, ne more postati prednik vlade. Zdaj velja v Veliki Britaniji napisano pravilo, da mora biti ministrski predsednik poslanec Spodnjega doma, čeprav so v vlad sami lordi. Ironično in nekoliko žalostno zveni ugotovitev laburističnega časnika »News Statesman and Nations«, da je lord Salisbury najbolj ministrijski prednik, ki ga konservativci zdaj ne morejo imeti.

Kdo je lord Salisbury?

Iz doslej objavljenih podatkov o njem sledi približno tole: Robert Arthur James Gascoigne Cecil, peti markiz Salisbury, kralje imenovan lord Salisbury, je potomec ene najvplivnejših angleških družin v zadnjih tisočletjih angleške zgodovine. Njegov ustanovitelj William Cecil, poveljnik lorda Bureleigh, je utri po stoletju trajajočih ružinskih bogatstvih, zapredanju in vplivu na dvoru. Tako rekoč je spravil na prestol kraljico Elizabeto I. in ji nerudljivo služil, pravijo letopisci, »dokler mi niso izpadli vsi zobes«. Njegov sin Robert Cecil je služil Elizabeti kot siva eminenca, skrivaj pa si je prizadeval, da bi spravil na angleški prestol škotskega kralja Jamesa, sina usmrčene Elizabetine tekmecke Marije Stuart. Pičte tri ure po Elizabetini smrti je postal James kralj Anglije. Robert Cecil pa prvi earl Salisbury, naslov, ki je njegove potomce povzdignil na položaj markizov. Naslednji dve stoletji so živeli Cecil tiho in udobno v senci prestola.

Med Kitajci in Japonci

Ču En Laj tudi za normalizacijo diplomatskih stikov

Kabul, 21. jan. (Nova Kitajska). Na sprejemu, ki so ga priredili predsedniku kitajske vlade Ču En Laju, se je Ču En Laj neuradno razgovarjal z diplomatskimi zastopniki več dežel. V razgovoru z japonskim veleposlanikom Niurum je rekel, da »kitajski in japonski prijatelji občutijo veliko veselje, kadar se srečajo, zaradi velikih sprememb, ki so nastale tako na Kitajskem kot na Japonskem«. Japonski veleposlanik je pripomnil, da sta Japonska in Kitajska že dejansko navezali stike, kakor je Ču En Laj odvrnil, da je to važno in da

je treba zdaj urediti še normalne diplomatske odnose. Ču En Laj je tudi poudaril pomen nadaljnje krepitve trgovinskega, kulturnega in znanstvenega sodelovanja med Kitajsko in Japonsko.

V razgovoru z diplomatskima zastopnikoma Saudske Arabije in Irana je dejal, da se ne strinja s tako imenovano »teorijo praznine na Blížnjem vzhodu«, pri čemer sta mu veleposlanika dala prav. »Na Blížnjem vzhodu živi 120 milijonov ljudi«, je rekel veleposlanik Saudske Arabije. »Kako je potemtakem moč govoriti o praznini?«

OPTIMIZEM IN STRAH

v mednarodnih prizadevanjih za razorožitev

Pravkaršnja razprava v političnem odboru Generalne skupščine OZN je v glavnem potrdila že doseženo zblizanje stališč. Ameriški predlog začelnja pri zajetivi težnje po kopičenju jedrskega orožja, predlaga ukrepe, ki naj bi preprečili nesadni napad, zmanjšali finančna bremena oborožitve, usmerili raziskovanje tako imenovanih »medplanetarnih naprav« zgolj za znanstvene in mirovljubne namene in slednje še ukrepe za zmanjšanje sedenje napetosti, kar naj bi olajšalo rešitev odprtih mednarodnih vprašanj.

Vrhu tega je ameriški predstavnik Lodge še predložil, da bi v prvem stadiju znižali konvencionalno oborožitev in oborožene sile na raven, da bi ZDA in SZ imele pod orožjem po 1.500.000 moč, Velika Britanija in Francija pa po 375.000. Zavzel se je za medicinsko kontrolo, ki bi temeljila na nadzorstvu z letali (Eisenhowerjeva zamisel odprtega neba) kakor tudi na konopnem, kar bi se skladalo s sovjetskimi predlogom, da bi postali posebne opazovalce v »ključne kraje« (pristaniška, železniška križišča, letališča itd.).

Sovijski predlog, ki ga je razložil Kuznecov (obsega prav tako pet točk) navaja: Letos naj bi zmanjšali za tretjino vse tuje oborožene sile na področju Nemčije in v državah Atlantika in Varsavske zveze, v dveh letih naj bi odpravili vsa vojaška oporišča na tujih ozemljih, v dveh prihodnjih letih pa zmanjšali vojaške izdatke. Rahn tega naj bi uredili učinkovito in strogo nadzorstvo nad izpolnjevanjem sprejetih razorožitvenih obveznosti. Ponovil je tudi že znani Bulganinov predlog (15. oktobra lani), ki je prijavil v laiško nadzorstvo na področju, ki bi segalo 800 km v globino obakraj ločnice med Atlantiko in Varsavsko zvezo. Razen tega pa naj bi obe zvezi sklenili še nenapadalni pakt.

Kuznecov je predložil tudi dve resoluciji. Prva terjaja takojšnjo prekinitev političnega z jedrskim orožjem, druga pa posebno zasedanje Generalne skupščine OZN o razorožitvi. Vlada SZ bi bila naklonjena tudi razorožitveni konferenci na »najvišji ravni«.

Ze bežno primerjanje obeh stališč potrjuje, da je z malo

vojno za mednarodni zločin in izredno naročila Generalni skupščini in Varnostnemu svetu, da si prizadevata za sporazumno rešitev tega za mednarodni mir in varnost življenjsko pomembnega vprašanja. Zato je nujno izkoristiti vse možnosti OZN, da bi speljali razorožitveno vprašanje iz »mrtvega tira«. V tej luči gre tudi ocenjevati sovjetski predlog za sklicanje Generalne skupščine na Izredno zasedanje, ki bi razpravljala le o razorožitvi. Taka razprava bi skoraj zanesljivo dala kopico dragocenih pobud, vrhu tega pa je danes popolnoma jasno, da se je v sedanjih razmerah edino v okviru OZN moč sporazumeti o tem osrednjem mednarodnem vprašanju.

Za vse to pa pride v poštev le postopna pot: ne samo zavoljo političnih, marveč tudi zaradi gospodarskih ozirov. Če vzamemo za primer gospodarstvo ZDA, je kazno, da praktično ni moč nankrat odtegniti velikanskih naročil za vojsko, če naj ne nastanejo resni gospodarski pretresi. Seveda pa to ne pomeni, kakor to skušajo dokazati določeni krogi, da je »oboroževalna konjunkturna« nujna za gospodarsko stabilnost. Velikanska sredstva, ki jih danes porabijo za oborožitev, bi lahko namreč mogoče dokaj naglo vključili v investicije za pomoč manj razvitim državam. Še bivši predsednik ZDA Truman je ugotovil, da bi lahko dvig živ-

ljenskega standarda v nerazvitih državah za 2% zagotovil polno zaposlitev Amerike za dobo 25 let. Nujno pa je treba čimprej iskreno in resno začeti, ker pri vprašanju razorožitve tako imenovani »status quo« ni mogoč in bi zato nadaljnja jalovost neizbežno pomenila stopnjevanje oboroževalnega tekmovanja, ozir. vrnitev v slepo ulico, kakor je to bilo v obdobju najbolj zaostrene hladne vojne v letih 1948 do 1953. Vprašanja pa se je treba lotiti na nov način. Izkoristiti je treba sleherni priložnost, ki omogoča konstruktivno razpravo, in sporazumeti se najprej o vprašanjih, kjer so se stališča že doslej najbolj zblizala, razen tega pa opustiti propagandno licitiranje in druge podobne blokavske metode, ki le večajo negotovost in dvome. Seveda je pri tem neizbežno pripravljeno na obojestransko popuščanje kakor tudi odpoved »prikritim ciljem«, natančneje poizkusom, da bi kdo sedanje razmerje sil spremenil v škodo koga drugega. Vedno je namreč treba imeti pred očmi dejstvo, da bi nadaljevanje oboroževalnega tekmovanja konec koncev pripeljalo samo k »rešitvi«, ki izhaja iz samega bistva oboroževanja, se pravi, do spopada. V atomski dobi pa pri spopadu ne gre več, kakor je to veljalo še pred dvanajstimi leti, zgolj za vprašanje vojne ali miru, marveč še za mnogo več... J.

OB DOBRI ZBIRALNI ORGANIZACIJI

Preskrba z mlekom čedalje boljša

Zdaj si potrošniki le še žele, da bi se mleko pocenilo

Trbovlje, 21. jan. — Po mnogih letih se je slednjič preskrba z mlekom v Trbovljah tolikanj izboljšala, da ni več treba iz oddaljenih okrajev (Ptuj) »važati« mleka. Iz radeške občine, kjer so začeli pred nedavnim graditi večjo mlekarno, ki bo opremljena s sodobnimi tehničnimi napravami, dobivajo Trbovlje v zadnjih mesecih dnevno od 800 do 1000 litrov mleka. Na radeškem področju se je torej zbiranje mleka za zdaj prav dobro obneslo. Pokazalo se je, da je to mleko dovolj, le do njega je bilo treba najti pot ter kmete zainteresirati za stalno dnevno oddajo mleka. S Čebin, Planinske vasi in Kleka dobivajo sedaj Trbovlje dnevno od 300 do 400 litrov mleka. Ugotovitev na samem terenu pa kažejo, da bi mogoče področje trboveljske kmetijske zadruge samo dajati dnevno vsaj do 1200 litrov mleka, če

bi organizirali zbiranje mleka še v Knezdolu, na Čečah in Podmejl. V tem primeru bi samo trboveljsko področje malone v celoti lahko streglo sedanjemu konsumu mleka v Trbovljah, ki znaša dnevno do največ 1500 litrov. S prehranjevalnega in zdravstvenega stališča resda ne moremo biti zadovoljni s sedanjo potrošnjo mleka v Trbovljah, ki je več kot minimalna ter bi že samo trboveljski otroci zaslužili vsi Trboveljani. Nižke potrošnje je deloma kriva nekdanja prehranjevalna tradicija, deloma pa še vedno razmeroma visoke cene. V zadnjem času se je sicer mleko pocenilo za 4 dinarje in stane sedaj 36 dinarjev, vendar pa si potrošniki žele, da bi cena še bolj popustila, kar bi nedvomno precej dvignilo porabo tega nadvse važnega hranila. Če je prejšnji »uvoz« mleka iz oddaljenega Ptuja bistveno vplival na visoko ceno, bo pa treba v prihodnje le pazljivo poskrbeti, da bodo začele kalkulacije popuščati, saj so se razdalje od proizvajalca do potrošnika močno skrajšale. A tudi »Vitaminska«, ki v Trbovljah streže potrošnikom z mlekom, bi verjetno mogla še malo revidirati pribitek, ki znaša sedaj 4 dinarje na liter. Razen tega pa bi bilo tudi prav, če bi poklicani poskrbeli, da bi bila kakovost mleka nekoliko močnejša, saj prav v zadnjem času potrošniki neprestano tožijo nad kakovostjo mleka, ki je na vso moč »tenka« in prozorna. (2)

Iz Mozirja

Te dni imajo v mozirski občini letna občna zborna telesa obdora SZDL. Od skupno 15 vaških odborov so bili občni zbori že v 8 odborih. Ostali vaški odbori bodo v teh dneh. Februarja pa bo občinska konferenca SZDL.

Letošnji občni zbori so dobro obiskani in tudi razprave so zelo pestre. Politični delavci tolmadžo članom SZDL razna politična in gospodarska vprašanja. V ospredju teh tolmadžo so najvažnejši zadnji mednarodni politični dogodki in družbeni plan za leto 1957. Člane SZDL najbolj zanimajo tiste določbe družbenega plana, ki predvidevajo zboljšanje življenjske ravni naših delovnih ljudi. Na občnih zbornih razpravljajo tudi o drugih aktualnih vprašanjih kot so delo KZ, o cenah mesa, o delu organov družbenega in delavskega samoupravljanja. Na občnih zbornih volijo člani SZDL nove vaške odbore in delegate za občinsko konferenco. (er)

Pomanjkanje šolskih knjig in učbenikov

navdaja s skrbjo starše in šolnike v Primorju

Na zadnjem zasedanju Okrajnega ljudskega odbora v Novi Gorici so odborniki v razpravi govorili o pomanjkanju šolskih knjig in učbenikov, predvsem za gimnazije. V začetku šolskega leta je bila več kot polovica dijakov brez potrebnih knjig, primanjkovalo pa je tudi šolskih dnevnikov in drugih pomožnih pripomočkov za šolnike.

Stanje se tudi v zadnjih mesecih ni dosti izboljšalo. Po obvestilu knjigarne in papirnice »Naša knjiga« v Novi Gorici je od skupaj 14 knjig, ki naj bi jih izdala založba Mladinska knjiga, doslej izšla le zgodovina za IV. razred gimnazije in še ta je že razprodana. Od vseh knjig, ki jih je podjetje naročilo v začetku šolskega leta za učence in dijake na Goriškem, Vipavskem in v Brdih, je prejelo le zemljepis za I. razred in nemško vadnico za III. razred gimnazije. Skupaj primanjkuje še 14 različnih knjig za osnovne šole in gimnazije.

Pomanjkanje šolskih knjig je glavni predmet razgovorov na roditeljskih sestankih, na omenjenem zasedanju OLO pa so odborniki zahtevali, da se s tem vprašanjem seznanijo tudi širša javnost. Sodiijo namreč, da so pri tiskanju knjig sicer velike težave zaradi pomanjkanja papirja in preobremenjenosti tiskarn, toda pri razdeljevanju knjig in učbenikov so bolj oddaljeni kraji prizadeti. Posledice so seveda hude zlasti v obmejnih krajih, kjer bi bilo treba vzgojiti mlajše generacije iz razumljivih razlogov posvečiti še posebno skrb in pozornost. Na Okrajnem Svetu za šolstvo in v podjetju »Naša knjiga« predlagajo, da bi v republiškem merilu osnovali posebno telo ali organ, ki bi skrbel izključno za tiskanje in bolj pravično razdeljevanje knjig. M. D.

Premalo nadaljevalnih kmetijsko-gospodarskih šol v goriškem okraju

Obiskuje jih skupaj okoli 250 mladeničev in deklet

V goriškem okraju je začelo konec decembra in v začetku januarja pouk več nadaljevalnih kmetijsko-gospodarskih šol, ki jih po nepopolnih podatkih obiskuje okoli 250 mladeničev in deklet. V tekočem šolskem letu so jih zaradi raznih težav, pa tudi nerazumevanja nekaterih Občinskih ljudskih odborov, začeli ustanovljati pozno ter bodo zato v šolah učni program nekoliko skrajšali. Pouk naj bi trajal do konca marca. Posebna komisija pri Okrajnem Svetu za šolstvo v Novi Gorici je storila vse potrebno, da jeseni ne bi prišlo do podobnega zastoja in naj bi se pouk v prihodnjem šolskem letu začel že 1. novembra.

Nadaljevalne kmetijsko-gospodarske šole so osnovali v Dreznici na Kobarškem, Dobrovem v Goriških Brdih, na Ligu v Kanalski dolini, Ajdovščini, Smarjah v gornji Vipavski dolini, Sentviški gori na Tolminskem, Srednjih Kanomljah pri Idriji, Zavratcu in Doleh na Idrijskem in v Braniku. V cerkljanski občini kljub zanimanju med kmetičko mladino šole zaradi pomanjkanja predavateljev niso osnovali. V kratkem bodo menda začeli strokovno izobraževati tudi mladino v Komunju na Krasu, kjer je za učne moči že poskrbela Okrajna zadruga zveza.

Ustanovna skupščina okrajne zveze društev prijateljev mladine v Koprju

V Postojni obiskuje mlečno kuhinjo 800 otrok — Krožki in društva za socialno ogroženo mladino — Do Praznika pomladi bodo vse pionirje na Kopskem vključili v pionirsko organizacijo

Na ustanovni skupščini okrajne zveze društev prijateljev mladine, ki je bila sredi tedna v Koprju, je poročala o delu okrajnega iniciativnega odbora Ida Geceva. Iz njegove poročila je bilo razvidno, da je v okraju trenutno 7 društev prijateljev mladine, medtem ko jih bodo v Pivki, Divači in Herpeljah v kratkem ustanovili. Lani je imelo največ uspehov postojnsko društvo. Med drugim so ustanovili šolo za starše, šolsko kuhinjo za dijake, ki se vozijo v mesto, mlečno kuhinjo za 800 osnovnošolskih otrok, lutkovno gledališče in dve pionirski taborjeni v Rovinju. Zanimivo

je, da je imelo društvo ob ustanovitvi leta 1955 le 100.000 din premoženja, zdaj pa je ta vsota narasla že na 2 in pol milijona dinarjev. Uspešno so delovala tudi društva v Izoli, Koprju, Sežani in Piranu. V Izoli so med drugim vzhujali v razne interese krožke okrog 300 pionirjev, razen tega pa so uredili pionirski dom in otroško igračnico. V prihodnje bodo društva posvetila še večjo skrb socialno in vzgojno ogroženi mladini. V ta namen se bodo tesneje povezala s skrbstvenimi organi ter si prizadevala vključevati mladino v kmetijske nadaljevalne šole ter v razna prosvetna, športna in druga društva. Tudi letos bodo organizirali več predavanj za starše.

Iz poročila o delu pionirske organizacije, ki ga je podal Jože Valentinčič, pa je bilo razvidno, da je pionirska organizacija v zadnjih letih na Kopskem precej zamrla in da bo morala biti nujna pozitivna in zlasti interesna dejavnost v raznih interesnih krožkih (modelarstvo, risanje, šah in podobno), telesno vzgojnem, zadrudnim, prosvetnim, športnim, galskim in drugim društvom pa so priporočili, naj bi organizirali pomladke iz vrst pionirjev. Na ustanovni skupščini so izvolili tudi okrajni pionirski svet, medtem ko so po občinskih izvolili pionirske svete že v prvih dneh januarja.

Za predsednika okrajne zveze društev prijateljev mladine so izvolili Jožeta Valentinčiča, za predsednika okrajnega pionirskega sveta pa Ido Gecevo.

Sklad za boj proti alkoholizmu

Občinski ljudski odbor v Divači je sklenil, da bodo odsele 2% davka na promet z alkoholnimi pijačami vlagali v sklad za boj proti alkoholizmu. O tem sklepu se je pomnil na sedmi seji tudi okrajni svet za socialno varstvo v Koprju in priporočil, naj podobno sklad ustanove vse občine v okraju. Višina prispevkov naj bi bila od 2 do 5% od davka na promet z alkoholnimi pijačami.

Okrajni svet za socialno varstvo je razen tega razpravljali tudi o letošnjih prosvetnih dejavnostih občinskih krožkov za socialno varstvo. V večini primerov so predlogi višji od lanskih proračunov, ker nameravajo letos posvetiti večjo skrb preventivnemu socialnemu varstvu. Gre predvsem za ustanavljanje novih šolskih in mladeničevskih klubov ter za izboljšanje patronažne službe. Hkrati bi bilo treba misliti tudi na zvišanje podpor tuberkuloznim rekonvalescentom in otrokom padlih borcev.

Društvo prijateljev narode v Ljutomeru

V Ljutomeru so na pobudo občinskega sindikalnega sveta pričeli ustanovljati društva prijateljev narode. Trgovski uslužbenci in delavci so že ustanovili prvo društvo »Prlekija«, za ustanovitev društva pa se pripravljajo še ostale sindikalne podružnice v mestu in delovni kolektiv Virogradniškega gospodarstva pri Jeruzalemu.

Letos bodo odkrili že dve spominski plošči

Ševe borcev v Križevcih pri Ljutomeru je lani opravila marsikaj koristnega; odkrili so dva grobniška spomenika, skrbeli za otroke padlih borcev, priredili tombolo in dostojno za slavnost vse praznike, ki so povezani z dogodki in NOB. Na letnem občnem zboru so križevski borci sklenili, da bodo letos odkrili spominski plošči na Zaliskovi hiši v Logarčevih in na Prelovovi hiši v Gričavi, določili primeren dan za kraljevi praznik in zbirali ljudovnosno gradivo za muzej NOB v Ljutomeru.

BOGATA BILANCA Rdečega križa v Konjicah

Letošnja bilanca Rdečega križa v Slov. Konjicah je dokaj dobra. Organizacija je na svojem področju vestno opravljala svoje človekoljubne naloge. Pokaz za to je že število članstva, ki so je med letom poročilo od 409 na 515. Odboru se je posvečilo razširiti delovno področje na okoliške kraje, kot na pr. Skalce, Konjiska vas, Breg, Nova vas itd. V Skalcah so ustanovili že pododbor, ki se bo sčasoma prav lahko utrdil in osamosvojil.

Glavno delo organizacije lani pa je bilo usmerjeno na različne akcije, obdaritve in zdravstveno prosvetevanje. Samo s hranom so obdarili skoraj 400 ljudi, med katerimi je bilo tudi 50 šolskih otrok iz gimnazije in osnovne šole. Seveda so pri tem pomagale in sodelovale še ostale organizacije v kraju. Hvalno naloge je odbor izvedel tudi z nekaterimi predavanji in filmom »Napolni čašo«. V tednu Rdečega križa je posebna komisija obiskala več živiliških obratov in negotavljalna higijensko stanje v njihovih prostorih. V zimskih mesecih pa je predviden še tečaj za noseče žene, kjer bodo predavali o negi in pravilni prehrani dojenčka. Razen tega bo še krajni tečaj, tako da bodo matere lahko na praktičnih primerih videle, kaj je za njihove malčke najbolj primerno. Uspešno že deluje tečaj za prvo pomoč, ki ga vedno obiskuje od 25 do 30 kmetički deklet. Predavanja so spremljana

Iz Vojnika

Občinski svet stanovanske skupnosti je na petkovi seji sprejel sklep o pospešitvi pripravljanih del za gradnjo stanovanskega bloka v Vojniku, s čimer bi bila saj delno omiljena stanovanske stiska. Ker pa Svet stanovanske skupnosti kot investitor nima dovolj sredstev za gradnjo, upa, da manjkajoči kredit odobri Okrajni ljudski odbor Celje.

Savinjsko nabrežje v Celju

Komunalna dejavnost v vojniški občini je precej živahna. Na zadnji seji je Svet za komunalno sklenil, da letos izvede regulacijo potoka Jesenice v Frankolovcu, s čimer bo onemogočeno poplavljanje. Na pridobitvenem prostoru bodo uredili zasadila okoliš za gradnjo delavskih stanovanjskih hiš.

Z ozirom na razvijajoče se hmeljarstvo v vojniški občini, je postalo precej vprašanje pomanjkanja hmeljskih sušilnic. To stisko bodo rešili z gradnjo šestih hmeljskih sušilnic. Potrebna finančna sredstva bodo nudile kmetijske zadruge, del kredita pa bo prispeval tudi Himoad Zalec.

Na pobudo občinskega odbora Vojnik, je bila ustanovljena vodna skupnost, ki bo letos opravila izsuševalna dela na travnikih v Ivnici. Lastniki te neplodne zemlje so z veseljem sprejeli to pobudo.

Zveza borcev občine Vojnik je podelila štipendije 54 otrokom padlih borcev. S tem je odbor omogočil nadaljnji študij dvema učiteljskima, dvema dijakoma ekonomskega tehnikuma, eni dijakini medicinske šole ter enemu učenecu železniške šole. Ostali štipendisti obiskujejo gimnazije in osnovne šole. Vse krajevne organizacije ZB posvečajo posebno skrb tem otrokom ter so zadležile svoje člane, da skrbno spremljajo vzgojo in šolsko napredovanje vsakega otroka padlega borca. Šolo-obveznim otrokom, ki nasedajoje v učenoju, nudi učiteljsvo inštrukcije.

Molzni stroj, umetna valilnica in trsnica

Okrajni sklad za pospeševanje kmetijstva v Mariboru je lani presegel načrt dohodkov za 5 milijonov dinarjev, pri izdatkih pa so precej privarčevali, saj je ostalo neizrabljenih 8 milijonov dinarjev, ki so bili določeni za zdravljenje nalezljivih bolezni v primeru epidemije, in manjši zneski v nekaterih drugih postavkah. Precej so prihranili pri nabavi plemenskih bikov, ki so bili cenejši, kot so predvidevali, za okrog 25%.

Letos je začel sklad za pospeševanje kmetijstva s 27,7 milijoni dinarjev, kar je zbral lani. Upravni odbor pravi, da je takšno poslovanje normalno, kajti sicer bi bil do sprejetja okrajnega družbenega načrta brez sredstev. Na zadnji seji so sestavili načrt za uporabo teh sredstev v prvem četrtletju, vtem ko bodo letni načrt naredili takrat, ko bo že določeno, s kakšnimi sredstvi bodo razpolagali.

Skoraj eno petino sredstev so predvideli za živinorejo, in sicer za selekcijo 2 milijona dinarjev, za nabavo plemenskih bikov kot dotacijo rejcem 1,3 milijona dinarjev in za nagrade rejcem bikov 300.000 dinarjev. Te nagrade bodo delili za lani, doslej pa se niso mogli sporazumeti, ali jih naj dajo samo tistim rejcem, ki redijo bike daljšo dobo čez pogodbni rok, ali tudi tistim, ki jih rede samo 3 mesece.

Nobeno kmetijsko gospodarstvo v okraju razen kmetijske šole še nima molznega stroja. Zato so določili za nabavo prvega takega stroja 300.000 dinarjev, kar

je približno ena tretjina cene, dve tretjini pa bo plačal kupec. Predvidevajo, da bo prvi molzni stroj kupilo Kmetijsko gospodarstvo Limbuš, ki redi okrog 50 dobrih molznice. Tak stroj bo zmanjšal stroške pri reji živine.

Lani je Okrajna zadruga zveze Maribor zgradila valilnico piščancev z enim inkubatorjem. Letos bo začela valilnica obratovati že s tremi inkubatorji. Ker pozimi in v zgodnji pomladi večkrat odklopijo električni tok, bo valilnica morala dobiti posebno napeljavno od transformatorja. Za napeljavo elektrike in za nekatere druge naprave v valilnici je določenih v skladu za pospeševanje kmetijstva 700.000 dinarjev, da bi do začetka valilne sezone lahko vse uredili.

Z 2 milijona dinarjev bodo uredili tudi Trsnico Zrkovci, in sicer streho ter armature v matičnjakih. Trsnica meri 9 ha in ima trenutno celo preveliko proizvodnjo, ker je obnova vinogradov prepočasna. Namen trsnice pa je, da bi krila potrebe tudi ob pospešeni obnovi vinogradov.

Nekatera kmetijska gospodarstva nimajo lastnih sredstev za adaptacijo starih stavb, niti ne morejo dobiti kredita, čeprav bi z mnogo manjšimi stroški lahko zadovoljili enakim potrebam kot z novogradnjo. Da bi pomagali takim gospodarstvom in še za terenskega ter vzdrževanje mladih nasadov do rodnosti, so določili v okviru sredstev sklada za prvo četrtletje 8 milijonov dinarjev. Ostala sredstva so razdelili za druge potrebe. P. J.

KORISTNI PREDLOGI pred bližnjo turistično sezono

Številne kritične pripombe na račun prepoznih priprav za turistične sezone bodo letos, kot vse kaže, odpadle. To velja vsaj za Koper, kjer so že lani določili cene penzionov ter se pomenili o perspektivi in nekaterih drugih vprašanjih. Ta in prihodnji mesec pa bodo pripravbe še bolj pospešili, saj predvidevajo, da bo letošnji priliv domačih in tujih gostov na kopsko obalno področje večji kot vsa leta po osvojitvi.

V sklop priprav sodi tudi posvetovanje, ki ga je sredi minulega tedna organiziral Okrajni svet za cestni promet v Koprju in ki so se ga udeležili tudi zastopniki avtobusnih podjetij in koprskih turističnih ustanov. Največ je bilo govora o slabem lanskem poslovanju potovalnega urada Adrije, ki je pomanjkljivo organiziralo prodajo vozovnic in rezervacij, se premalo zanimalo

za ureditev dobrih poslovnih zvez z drugimi potovalnimi uradi in premalo skrbelo za izboljšanje svojega kadra. Zaradi raznih pomanjkljivosti je odpadlo lani več že napovedanih izletov z ladjami, bilo pa je tudi več drugih primerov nerentabilnega poslovanja.

Precej je bilo govora tudi o vprašanju rentabilnosti avtobusnega podjetja Primorje v Piranu. Ker se to podjetje bavi v glavnem le z organizacijo prevozov na kratkih obmorskih relacijah, so nekateri člani sveta predlagali, naj bi se združilo s podjetjem Slavnik v Koprju. Gospodarski računi namreč kažejo, da je obstoj dveh avtobusnih podjetij ob morju neutemeljen, saj bi lahko osnovna in proizvajalna sredstva v enem večjem podjetju mnogo smotrnejše uporabljali. Pač pa bi bilo primerno, da bi v prostorih podjetja Primorje ustanovili servisno postajo za hitra popravila avtomobilov, za garažiranje in za druge potrebe. Servisna služba je namreč v kopskem okraju zelo pomanjkljiva in bi bilo treba misliti na ustanovitev servisnih postaj ne samo ob obalnem pasu, temveč tudi v Postojni, Sežani in Ilirski Bistrici.

Okrajna kmetijska postaja v Murski Soboti?

Nekateri kmetijski strokovnjaki v Pomurju se zavzemajo, da bi v okrajnem središču odprli kmetijski zavod ali kmetijsko postajo z ustreznimi laboratorijem za analize zemlje.

V ustanovljeni kmetijski postaji bi se ukvarjali zlasti s prečiščenimi problemi kmetijstva, ki prevladuje v pokrajini. Razen drugega bi proučevali tudi sorta semena, jih zamenjavali, delali poskuse pri krompirju, koruzi, žitu in na travnikih. Postaja bi se morala tudi odločno zavzeti za pridelovanje strniščnih krmnih rastlin (krmni ohrovt in podzemna koleraba) in sploh za kolonizsko povečanje kakovostne krmne, ki je razen selekcije glavni pogoj za še večji napredek živinoreje.

Letos bodo odkrili že dve spominski plošči

Ševe borcev v Križevcih pri Ljutomeru je lani opravila marsikaj koristnega; odkrili so dva grobniška spomenika, skrbeli za otroke padlih borcev, priredili tombolo in dostojno za slavnost vse praznike, ki so povezani z dogodki in NOB.

Na letnem občnem zboru so križevski borci sklenili, da bodo letos odkrili spominski plošči na Zaliskovi hiši v Logarčevih in na Prelovovi hiši v Gričavi, določili primeren dan za kraljevi praznik in zbirali ljudovnosno gradivo za muzej NOB v Ljutomeru.

Nagrajevanje šoferjev želijo vskladiti

Razna podjetja nagradjujejo šoferje po različnih kriterijih. Nekatera jih vrščajo celo med pomožno osebje kot čistilke. Šoferji sami ne morejo mnogo storiti za to, da bi si priborili tisti položaj v kolektivu, ki bi ga s svojim delom zaslužili. Kako naj si nekaj šoferjev zagotovi svoje pravice v kolektivu z več sto ali celo tisoč delavci, če jih le-ta noče razumeti? Posledice so zelo velike razlike v nagrajevanju v posameznih kolektivih, kar ne navdušuje šoferjev k vestnemu delu.

V mariborskem okraju ima Združenje šoferjev okrog 1500 članov. Leti so naredili izpit, ki je potreben za to, da so jim šoferjsko stroko priznali za poklic. Razen teh je v okraju še okrog 2500 šoferjev nižje kategorije, pri katerih je nagrajevanje še manj urejeno in vsklajeno.

Odbori združenja so na pobudo članov večkrat razpravljali o neurejenosti nagrajevanja šoferjev. Ker prav v tem času podjetja popravljajo svoje tarifne pravilnike oziroma pripravljajo nove, jim je Okrajni odbor združenja šoferjev in mehanikov priporočil, naj bi določila nagrade šoferjem po enotnem kriteriju. Ustrezno nagrajevanje bi bolj navezalo šoferje na delovna mesta, povečalo pa bi tudi njihovo storilnost in vestnost pri delu.

Po predlogu Združenja šoferjev in avtomehanikov je treba pri nagrajevanju upoštevati razen kvalifikacije, ki je izražena v kategorijah in ki naj služi za osnovno, še strokovnost in šolsko izobrazbo ter pogoje dela. Tisti šoferji, ki vozijo pretežno po slabih ali gozdnih cestah, naj bi prejeli večjo nagrado kot tisti, ki vozijo večinoma po dobrih cestah. Upoštevati bi bilo treba tudi leta službe, kajti starejši šoferji so bolj izkušeni in navadno tudi bolj resno opravljajo svoje delo. Predlog obravnava tudi terenski dodatek in dnevnice.

P. J.

O MARIBORSKI OPERI

INTERVJU Z DIREKTORJEM OPERE DIRIGENTOM JAKOVOM CIPCIJEM

Če hoče karkoli zvedeti o mariborskem življenju, je najbolje, da se napoti k direktorju mariborske Opere in direktorju Mariborske filharmonije Jakovu Cipciju. Znaní dirigent, ki je mnogo let delal s Slovensko filharmonijo v Ljubljani, je v pretekli sezoni sprejel mesto direktorja mariborske Opere. Od takrat je mariborska Opera zaživela z novim poltom.

Nasel sem ga v gledališču, kjer prevladuje takorekoč vse dneve in večere. Ni čuda zato, da sem komaj ujel čas med dvema vajama, ki jih je imel z orkestrom, za tale kratek pogovor.

Zanima me predvsem programska politika. Prav gotovo delate po določenem načrtu, prilagojenem mariborskim kulturnim razmeram in potrebam.

»Repertoar mariborske Opere je prilagojen zmogljivosti našega ansambla obenem pa zahtevam in razmeram Maribora. Tako smo prisiljeni uprizarjati največ del iz tako imenovanega železnega opernega repertoarja, ker ta dela gredo in jih publika želi. Pa ne samo to: Pri letošnjem uprizaritvi Mozartove »Figarove svatbe« sem videl, kako pomembno in važno je za razvoj in napredovanje ansambla tako delo klasične operne literature. Ob enem je treba misliti tudi na to, da bi morda s kakršnim drugim delom tvegali dva ali tri mesece dela.

Glede repertoarja še tole: letos nameravamo uprizariti od slovenskih del Svarovega »Prešerna«, glede jugoslovanskih opernih del pa se držimo stališča Društva slovenskih glasbenikov, ki se je izrazilo za zamenjavo slovenskih in jugoslovanskih opernih del. O slovenskih opernih delih ne bi mogel reči, da jih publika ne želi, saj smo lansko leto uprizarili Poličevega »Desetega brata« kar šestnajstkrat, kar je vsekakor za Maribor mnogo. Naš letošnji repertoar je znan: dosedanjim predstavam »Andrea Chenierja« (predsezona), »Figarovi svatbe«, »La Boheme« in baletu Čajkovskega ter Korsakovega bodo sledile pre-

miere: »Manon«, »Prešerna«, »Aida«, »Mignon« in »Rigoletto«. Kot vidite, so vse stvari za občinstvo. V načrtih za kasnejše pa imamo tudi Menottijevega »Konzula«.

Ko že govorimo o občinstvu, bi rad vprašal še o vaših uspehih pri pridobivanju novega opernega občinstva, zlasti iz delavskih vrst?

»V tej sezoni imamo 300 novih abonentov. Skupno je sedaj enajst abonmajev, od teh šest mladinskih in eden abonma za upokojence. Za premijski abonma je dosti zanimanja zlasti iz okolice Maribora, Ptuja, Ruš in od drugod. Med publiko pa nam primanjkuje delavcev. Najbrž so temu vzrok zaposlenost, delo in tudi premajhna glasbena vzgoja. Kazalo bi uvesti koncerte v podjetjih in v tovarnah. Poskušali smo že nekaj nastopov v podjetjih, vendar vedno trčimo ob prevelike materialne težave. Kljub temu bomo najbrž v tem mesecu obiskali Ravne, v dogovoru pa smo tudi s Slovenskimi Konjicami za eno operno predstavo. Kajpak po svoje vpliva na obisk opere tudi majhno gledališče, saj imamo samo 450 mest avditorija. Kot že rečeno, pa bo treba za pritegnitev delavcev za operno umetnost storiti več kakor doslej.«

»Ze bežen pogled na vaš letošnji repertoar kaže, da so te sama zahtevna in težja dela, ki terjajo predvsem dobro izvedbo. Kako je v tem oziru z vašimi solističnimi močmi in z orkestrom?

»Ko sem prišel v Maribor, je bila Opera brez pravega tenorja, pa tudi z drugimi solisti ni bilo najbolje. Bili smo prisiljeni na gostovanja iz Ljubljane in Reke, kar pa je bilo drago, obenem pa tudi dokaj negotovo. V pretekli sezoni pa smo si dokaj pomagali sami: uspešni debuti Svagljeve, Zrimškove, Perlotove, angažma dveh novih tenoristov Pakovca

in Zornika nam omogočajo izvedbo tudi najzahtevnejših opernih del. Manjka nam samo še en bas (za uprizaritev letošnje »Aide« smo zaprosili basista Merlaka iz Ljubljane) in bariton. V zvezi z nastavitvijo novih opernih moči često zavedamo ob problemu tako imenovane province, saj je boljše pevce zelo težko dobiti, po drugi strani pa je tudi domače boljše pevce težko obdržati v Mariboru. Vendar bi lahko rekli, da te province ni več. Tu je delo, veselje do dela in tu so tudi že rezultati.

Letošnja gostovanja smo preskrbeli, tako zaradi občinstva kakor zaradi primerjave z domačimi pevci. Poleg že omenjenega Merlaka, ki bo pel v »Aidici«, bodo gostovali še Vidmarjeva, Lipušček, Korošec in tržaška pevka Ondina Otta, naši stalni gostje, ki v vsaki sezoni pojejo nekaj predstav v Mariboru.

Operni orkester je popoln. Morda bi bilo dobro okrepiti godala, a sedanjim potrebam mariborske Opere ustreza tudi sedanja zasedba. Dobro je, ker je orkester popoln in stalen, kakor je stalen dirigent, ki dela z orkestrom. Moram reči, da ima orkester odlično voljo, kakor tudi delovno disciplino, s čimer nadomestijo razne tehnične slabosti. Ze po enem letu, odkar sem v Mariboru, se vidijo lepi rezultati, saj je orkester v tem letu znatno napredoval. Težave pa imamo z instrumenti, saj so stari, defektni, zlasti slabo pa je s pihalci. Za sedaj ni deviz za nabavo novih instrumentov. Morali pa bi misliti tudi na to, saj je naša Opera pač na meji in imamo tudi v tem pogledu določene obveznosti do tujine in do sebe.«

»Slišati je bilo, da mislite v letošnjem letu razširjati oder in pričeti z renoviranjem gledališke hiše?

»Predvideno je, da bodo hišo obnavljali v etapah. Letos je prvi na vrsti oder, potem pa bo treba povečati tudi avditorij. Obupno je zlasti stanje v garderobah, pa tudi avditorij, ki sprejme komaj 450 gledalcev, že zdavnaj več ne ustreza potrebam Maribora, še manj pa bo ustrezal pri takem naglem razvoju v bodoče. Ker je zaradi prostora dovolj možnosti za razširitev avditorija, je upati, da bo tudi ta problem v prihodnjih letih zadovoljivo rešen. V tem pogledu imamo tudi od oblasti vso podporo, seveda v mejah razpoložljivih sredstev. Eden najbolj težkih problemov mariborskega gledališča je vsekakor oder, saj je med nami in Dramo

pravca bitka za oder za vaje. Prejšnji mesec so bile na primer štiri premiere, dve dramski in dve operni, tako da je bil oder neprenehoma zaseden. Treba se je bilo in treba se je boriti vsako minuto za oder.«

»Na kraju bi vas kot direktorja mariborske Filharmonije vprašal še za delo mariborske Filharmonije.

»Mariborska filharmonija je sestavljena iz opernega orkestra, profesorjev Glasbene šole in nekaterih dobrih amaterjev. Filharmonija ima v načrtu letos sedem abonmajskih koncertov, razen teh pa še en vokalni koncert in dva koncerta za mladino. To je mnogo, saj je to isti orkester, ki je že tako mnogo, če ne preveč zaposlen v Operi. Program koncertov je prilagojen solistom in gostom dirigentom, teža pa je kajpak na klasični koncertni literarni literaturi. Abonentov za simfonične koncerte ni mnogo. Koncerti pa so kljub temu vedno dobro obiskani, in kar je najbolj razveseljivo, na vsakem koncertu je polna galerija — mladine.«

»Kaže, da ste kar preveč zaposlen v Mariboru. Morda bi hoteli povedati še besedo, dve o sebi?

»V Mariboru se zelo dobro počutim, ker vsi delajo z dobro voljo in vsi žele, da napredujejo. To pa je tudi moj cilj.«

Končati vna morala: mudilo se mu je zopet k vaji. T. PAVČEK

Sentjakobsko gledališče v Ljubljani uprizarja že ves mesec s uspehom Grimm-Skufcevo pravilčno igro »Janko in Metka«. Dosele so imeli že 11 predstav, ki si jih je ogledalo okrog 5000 gledalcev. Ob novoletni jelki je bilo pet predstav posebej za ljubljanske šolske otroke. Na sliki: prizor iz tretjega dejanja, Zdenka Bevo kot Metka in Bojan Burnik kot Janko.

»Knjige imajo svoje usode«

OB RAZSTAVI REDKOSTI ANTIKVARIATA CANKARJEVE ZALOŽBE

V petek zvečer so povabljeni kulturni delavci videli v knjižarni Cankarjeve založbe v Wolfovi ulici v Ljubljani redko in pravzaprav edinstveno razstavo. Njen namen je bil prikazati kulturni pomen antikvariatov in odpreti globlje poglede v samo funkcijo teh ustanov, ki se mnogim zde zgolj trgovskega značaja. V resnici pri antikvariatih ne gre samo za trgovino, temveč združuje dober antikvariat knjižarniške in ljubiteljske zbirateljske posele. Star pregovor »Habent sua fata libelli« doživlja morda ravno v antikvariatih dan na dan svoje uresničenje. Tu se namreč včasih slučajno, največkrat pa po zaslugi dobrega antikvarja sistematično zbirajo redka in najredkejša književna dela, prvotiski in morda celo unikatni starejših dob in pisateljev. Usoda knjige se v dobrem antikvariatu nikakor ne zaključuje, temveč nasprotno — iz njega jo vodi pot v prave roke.

Petkov večer v Wolfovi ulici je prikazal kulturno funkcijo antikvariata na posebni razstavi prvotiskov in knjižnih redkosti iz dobe nemške klasične in romantične. Razstavo je organiziral prizadevni vodja antikvariata Cankarjeve založbe tovariš Stefan Tausig in je to le ena od razstav, ki so v načrtu. Zbrane goste je pozdravil urednik Cankarjeve založbe književnik Božidar Borko; z lepim nagovorom je orisal pomen antikvariatov in se ustavil tudi pri slovenskih tiskih, ki danes spadajo med posebne dragocenosti. Razen literarno-zgodovinske imajo taki tisk tudi veliko denarno vrednost, saj na razstavi ni bilo knjige, ki bi bila vredna manj od 200 švicarskih frankov. Bile so pa na ogledu tudi knjige, ki so pomembne v evropskem merilu. Poudariti je treba, da so bili vsi razstavljeni primerki zbrani na ozemlju Jugoslavije, kar pričča, da pri nas nismo brez knjigoljubov. Nedvomno je v Jugoslaviji mnogo takih skritih zakladov, ki jih bo samo prizadevanje zbirateljev, antikvar-

jev in bibliotekarjev otelo pred neprimerno usodo, za katero stoji dostikrat neznanje in zanikrnost. Cankarjeva založba pripravila s svojim antikvariatom, čigar katalogi so danes znani in priznani v vseh ljubiteljskih in znanstvenih krogih, vrsto podobnih ogledov. Prvi bo čez nekaj tednov ogled francoskih prvotiskov iz istega razdobja.

Zaradi znamenitosti in pomembnosti posameznih razstavljenih del je nemogoče, da bi se ustavljali pri posameznih tiskih. Morda bi samo po kronološkem redu našli nekaj imen. Videli smo dela Lessinga, obširno razstavo Goethejevih tiskov in raznih njegovih prevedenih del, Herdajra, Schillerja, Kanta, Bürger-

ja, Kleista, oba Schlegla, Heineja itd. Kot kuriozum razstave naj omenimo dve lepo opremljeni knjigi, ki sodita med največje redkosti. To so spisi pruskega kralja Friderika Velikega, in sicer njegove »Poésies diverses« in »Mémoires«. Friderik je namreč s precejšnjim zaničevanjem gledal na nemščino in je pisal v francoščini. Ta pruski aristokrat je bil nekaj časa prijatelj Voltaira, svoje spise pa je dal tiskati posebno diskretno. Med kuriozitetami so bili tudi Lessingovi prevodi Voltairovih drobnih zgodovinskih spisov.

Razstava, kakršna je bila pred nami, v tej obliki najbrž ne bo nikdar več prišla med nas. Zastopila pa je v nas lep vtis.

IZ LJUBLJANSKIH KINEMATOGRAFOV

Filmska fantastika

Filmska kultura sodobnega gledalca je na veliko nižji stopnji kot je bila še pred petindvajsetimi leti, ko je iznajdba zvoka izpodrinila nemi film. Izrazna sredstva nemega filma so zahtevala od gledalca, da je bolj pozorno sledil dogajanju na platnu kot njegov današnji potomec. Morda bo skušal kdo to upravičiti s toegano ugotovitvijo, da se je takrat abeceda filmskega jezika šele ustvarjala, medtem ko je danes docela izpopolnjena in je dosegla zenit svojega razvoja. Ampak temu ni tako. Iznajdba zvoka, baro in različnih novih sistemov od vstavljajona do Cinemascope, so čista filmska izrazna sredstva zaenkrat samo ostra-mašile. To seveda še ne pomeni, da v zadnjih desetletjih niso posneli niti enega pomembnega umetniškega filma. Teh je bilo kar precej, toda njihove kvalitete so le z majhnimi izjemami predosem na področju literature, igralske in glasbene umetnosti, dočim so bili dosežki v montaži,

slikovni kompoziciji, v prehodih med posameznimi posnetki, se pravi na področju filmskih izraznih sredstev kaj klavirni.

Ta uvod se nam je zdel potreben za boljše razumevanje francoskega filma »Marjana moje mladosti«, ki je prav zaradi svoje toegane formalne obdelave današnjemu gledalcu tuj, največkrat celo nerazumljivo. Čeprav ima zgodba kolikor toliko realni okvir, je njena filmska upodobitev do take mere nasičena s simboličnimi elementi, filmskimi pripodobami in asociativnimi prizori, da lahko označimo stil filma »Marjana moje mladosti« kot filmsko fantastiko. Torej gre za drzen poskus, ki očitno koketira s podobnimi prizidevanji na področjih drugih umetnosti, predosem literature. Vprašanje je, ali je ta poskus uspel. Če upoštevamo že omenjeno dejstvo, namreč, da filmski ustvarjalci že več kot dve desetletji snemajo filme po preizkušnih vzorcih, moramo odgovoriti na zastavljeno vprašanje pritrdilno: poskus je docela uspel. Vendar, pripomniti moramo, da je stal režiser filma »Marjana moje mladosti«, znani Duvovier, pred nenavadno težko nalogo, kateri ni bil posod kos. Predosem ni bil posleden, se pravi, da ni znal natančno razmejiti filmsko dogajanje v resničnem svetu od sanj in fantazije. Skozi ves film je ohranil realistično fotografijo, ki je šla na rovaš nad resničnost prizodignjenih prizorov, ki jih je reševal z rekviziti: živalmi, scenografijo in glasbo. Njegova napaka pa je bila v tem, da je precenil možnosti dojanja sodobnega gledalca. Le-ta največkrat ostane ob gledanju filma nezaprta, ali se v najboljšem slučaju naučijo za kak lep posnetek, filma v celoti pa ne razume. Zarko Petan

Gledališki zgodovinar dr. Slavko Batušič

Dr. Slavko Batušič hrvaški pisatelj, dramatik, gledališki in gledališki zgodovinar, praznuje te dni v Hrvatskem narodnem kazališču poseben jubilej: 35-letnico, odkar je 1921 začel sodelovati v hrvaškem osrednjem gledališču v Zagrebu. Sodeloval je v tem gledališču v raznih upravnih in umetniških funkcijah ter se je kot učencec dr. Branka Gavella preizkusil tudi kot režiser. Med tem časom pa je doživljal študij umetnostne zgodovine, večkrat potoval po Evropi, napisal v več knjigah nekaj značilnih evropskih potopisov ter izdal še druge knjige, ki ga kažejo kot pesnika, novelista, romanopisca itd. Dve drami: »Komorni trios 1935«, ki je dobila Demetrovo nagrado in so jo za Zagrebom uprizarili tudi v Brau in Pragi, ter »Mesec je zdel se po Šteinbeckovem romanu (igrali so se po letu 1945 v Zagrebu, Zadru, Splitu, Dubrovniku in Novem Sadu) pa izpričuje njegovo dramsko oblikovalno nadarjenost. Poleg tega, da je Batušič sodeloval med obema vojnama v številnih hrvaških revijah in svoje sodelovanje nadaljeval po vojni, je urejal več hrvaških gledaliških časopisov. Pri tem je začel objavljati kratke študije in dokumentarno gradivo iz zgodovine hrvaškega gledališča, področje, ki se mu je po Osvobodilni vojni, ko je prevzel vodstvo Arhiva Hrv. nar. kazališča v Zagrebu (zarodek hrvaškega gledališkega muzeja) in ko je postal profesor na hrvaški igralski akademiji, docela po-

svetil. Ze njegova prva večja publikacija tega področja (Stanislavski v Zagrebu, spomini in dokumenti, 1948) je kazala značilnosti njegovega gledališkega zgodovinarstva. Očitno dolgoletno prijateljsko sodelovanje slovenskega gledališča s hrvaškim in zlasti sodelovanje številnih slovenskih igralcev in pevcev v hrvaških gledališčih je privedlo tudi dr. Batušiča do področja študija slovenskega gledališke zgodovine in do prijateljskih zvez s slovenskim kulturnim življenjem. J. T.

Arsovski Radoslav: »Matj z bolnim otrokom«

ARBORETUM VOLČJI POTOK

V založbi »Kmečka knjiga« v Ljubljani je izšlo kot izdaja Fakultete za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo Univerze v Ljubljani reprezentativno delo ARBORETUM VOLČJI POTOK. Napisal ga je kurator tega arboretuma ing. Ciril Jeglič. Avtor, ki je strokovnjak na področju parkovne dendrologije in pejsažne arhitekture, je v tej knjigi temeljito obrazložil pojem in nalogo sodobnega arboretuma. Arboretumi postajajo namreč s svojimi pregledi živega drevoja tudi pomembna središča prirodoljubne botanike in so močna opora za uporabno proučevanje dreva (dendrologijo). Naš arboretum Volčji potok je mlada ustanova, ki so jo poklicale v življenje kulturne in gospodarske potrebe nove Jugoslavije. Poleg strokovne dendrološke naloge ima tudi kulturno prosvetne naloge za široko javnost. Ideje, na katerih se ustvarja naš arboretum, so rojene iz naših potreb. Njegov razvojni načrt, vsebina in oblika pa so nujno zrasli z našimi razmerami. Namen knjige je predvsem pokazati nastanek, zamisel in doseganje delo Arboretuma Volčji potok, obenem pa naj bo posredno tudi pripomoček za dendrološke delavce in strokovnjake. Delo ima 200 strani in 140 slik iz Arboretuma Volčji potok ter iz raznih drugih arboretumov po vsem svetu. Na koncu so tudi povzetki v francoščini, angleščini in nemščini. —st—

Podoba modernega gledališča

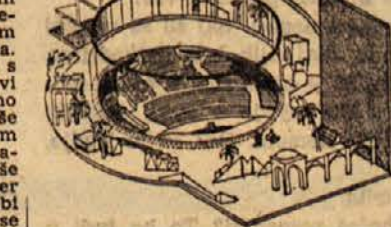
Ze več let je sedanja oblika gledališkega zaboju podobnega odra predmet kritike pri gledaliških strokovnjakih in ne manj pri občinstvu. Nanjo lahko gledamo kot na umetniško in sociološko preživetno dediščino dvorskih časov. Stevilni bolj ali manj uspešni režiserski poskusi v zadnjih letih, da poteka predstava deloma pred za- delom, celoma celo v avditoriju ali iz orkestra, dokazuje, da je volja do novih oblik pri uprizarjanju odraških del močnejša kot kdaj prej. Stara prostorska koncepcija gledališča z ložami lahko pri novih gledaliških poskusi rabi le kot izhod za silo. Pri zasnovi starega gledališča dejansko ni možen preboj k novi prostorski koncepciji.

doseči samo z investiranjem novih, tehničnih in strojnih naprav. Nasprotno! Prevelike gledališke hiše, prenatrane z odskrskimi stroji, še daleč ne pomenijo dobrih pogojev za moderno gledališče. Zakaj v trenutku, ko si pričena tehnika podrejata ustvarjajočega človeka na sceni kot svojega sužnja, je v nevarnosti vsa umetniški izraz. Pač je možno z veliko uporabo tehnike v tem ali drugem primeru posredovati prav zanimive optične učinke, trajno pa to vendarle otopi igralcevo in gledalčevo fantazijo. Kljub novim gradnjam je razvoj gledališča na svetu v nekakem zastoju

in zato se zdi, da je dozorel čas za nova prostorska načela: manj — na-kopičene tehnike, več prostora!

Arhitekt Erwin Stöcklin iz Basla je napravil načrt za gledališče v krogu, ki po sodbi pomembnih umetniških osebnosti pomeni neko novo pot. Oblikovalci projekta se v njem odpovedujejo avditoriju z ložami, kjer je mnogo sedežev s slabim razgledom, in predvidevajo za občinstvo amfiteatralno okrogel, dvigajoč se avditorij, okrog katerega se v obliki prstana razpenja oder, ločen od prostora za gledalce z »zaveso« v krogu. Ta torej nadomešča doslej nepremično odsko odprtino. To premično odprtino je zdaj z zaveso možno v poljubnem izseku postaviti na poljubnem kraju krožnega odra. Parter z občinstvom se zaokrene tako, kakor je trenutno postavljen zastor. Kajpak je mogoče dvigniti tudi ves zastor, tako da je odstrt vsi krožni oder.

Režiser lahko razpolaga z vsem odrom ali samo z njegovim delom. Prva posledica take preureditve je predvsem, da odpade neprijetno spreminjanje prizorišč, kar dostikrat moti vso predstavo. Vsa inscenacija je namreč postavljena na odru že pred predstavo. Med igranjem zastor in z njim avditorij od silke do silke, podobno kot neke vrste presenečenje, ki ga poznamo kot važno izrazno možnost filma. Prednost takčne nove odrske zasnove ne zagotavlja le kontinuiran potek predstave, temveč tudi veliko koncentracijo umetniškega izraza. S

Gledališče s 1100 do 1200 sedeži za vrtilni plošč in s krožnim odrom, razdeljivim in spreminljive scene v skupni dolžini 130 metrov.

Knjige in revije

BORIS ZIHERL: UMETNOST IN MISELNOST. Založila Državna založba Slovenije v Ljubljani 1956. Strani 87 + 11. 8.
ALOJZ REBULA: VINOGRAD RIMSKE CESARICE. Opremlil Grega Košak. Založila Založba Obzorja v Mariboru 1956. Strani 281 + (VII). 8.
DESET LET LJUDSKE TEHNIKE SLOVENIJE. 1946—1956. Izdal Glavni odbor ljudske tehnike Slovenije. Opremlil in uredil Ivan Špolar, hroščirani ovitek. Inez Trpin. Ljubljana 1956. Strani 106

Drobne novice IZ METLIKE

Konec leta 1956 je bil v Metliki 5-dnevni seminar za aktiv ZKJ; na seminarju so predavali razen ostalih tudi sekretar okrajnega odbora SZDL...

Dne 18. januarja pa je bil seminar za vse članke Zveze komunistov občine Metlika. Dvoje predavaj: O razvoju socialističnih sil v svetu in o Družbenem upravljanju.

V decembru je bilo v Metliki posvetovanje žena združenic. Sekretarka okrajnega odbora zveze združenic тов. Jožica Čudovan je v uvodnih besedah poudarila pomembnost posvetovanja in...

Pred dnevi so imeli sestanek ženskega odbora, na katerem so ustanovile iniciativni odbor »Društva za pomoč gospodinjstvom«.

Novi slovenski grobovi na tujem V Clevelandu so umrli Josipina Udac, stara 65 let, doma iz Smarjnega pri Liti; Franciška Osvotik, rojena Seruga, stara 70 let, doma iz Tokovcev v Prekmurju; Rozalija Dvornik, poročena Makše, stara 67 let, doma iz Studenca; Ana Skerbec, rojena Zastorec, stara 48 let, rojena v Clevelandu in...

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli Josipina Udac, stara 65 let, doma iz Smarjnega pri Liti; Franciška Osvotik, rojena Seruga, stara 70 let, doma iz Tokovcev v Prekmurju; Rozalija Dvornik, poročena Makše, stara 67 let, doma iz Studenca; Ana Skerbec, rojena Zastorec, stara 48 let, rojena v Clevelandu in...

DNEVNE NOVICE

ZDRAVNIŠKA DEZURNA SLUŽBA

za nujne primeri: nočna od 28.-7. ure, ob nedeljah in praznikih ves dan 1. Zdravstveni dom Center: od 20. do 26. januarja: Dr. Moks Zalta, tel. 39-150, Miklošičeva 20, dr. Vlasta Kozak, tel. 31-155, Poljanski nasip 12.

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

Torek, 22. januarja ob 20: Miller: »Spomin na dva ponedeljka«, »Pogled z mostu«. Abonma C. Sreda, 23. januarja ob 20: Miller: »Spomin na dva ponedeljka«, »Pogled z mostu«. Abonma K.

RADIO LJUBLJANA

Sporod za torek, 22. januarja Poročila ob: 5.55, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00 in 22.55. 8.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni sporod) - 6.30 -6.40 Reklame in obvestila - 7.10 Zabuvalni zvoki, vmes ob 7.20-7.25 Naš jedilnik - 8.00 Operetne melodije - 8.30 Radijski roman: Branko Copič: Doživljaji Nikolettine Bursaca, XVII. - 8.50 Pihalne godbe igrajo - 9.15 V. Baum: En dan v Tibetu - 9.30 Dopoldanski koncert - 10.30 Jezikovni pogovori (ponovitev) - 10.45 Melodije za razvedrilo - 11.15 Za dom in žene - 11.30 Skladbe za razne instrumente - 12.00 Koroške narodne in priredbi Luka Kramolca in narodne iz Slovenije - 12.30 Kmečka univerza: Ing. Oton Muck: Naše izkušnje s konserviranjem krme - 12.40 Johannes Brahms: Madžarski plesi - 13.15 Zabavna glasba - 13.30 Pester operni koncert - 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike - 14.35 Zeleži ste, poslušajte! - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.40 Tečaj francoskega jezika, 9. lekcija - 15.55 Tečaj angleškega jezika, 96. lekcija - 15.10 S festivala v Salzburgu 1956 - 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku - 18.00 Sportni tednik - 18.30 Iz solistične glasbe - 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame - 20.00 Domače aktualnosti - 20.10 Mladinski pesmi poje Ljubljanski komorni zbor - 20.30 Radijska igra: Averčenko: Kupčija s smrtjo - 21.20 Igrajo veliki zabavni orkestri - 22.15 Iz slovenske komorne glasbe - 22.15-23.00 UKV program: Plesna glasba - 23.00-24.00 Oddaja za tujino, na valu 397.1 m (prenos iz Zagreba).

PUTNIK SLOVENIJA

vas obvešča: NEDELJSKI SMUČARSKI IZLETI PUTNIK-SLOVENIJA v Ljubljani prireja v nedeljo, 27. januarja avtobusni izlet na ZAPLANO nad Vrhniko, idealna smučišča, Vozovnice SAMO V PREDPRODAJI.

HOKEJ TURLJANA JESENICE I LJUBLJANA PUTNIK-SLOVENIJA prireja v Cetrtek, 24. januarja izlet na JESENICE na prvenstveno hokej tekmo Jenesice - Ljubljana. Odhod iz Ljubljane ob 14.30. Vozovnice SAMO V PREDPRODAJI.

PREDAVANJA

Društvo arhitektov Slovenije vabi člane na sestanek, ki bo v sredo, dne 23. januarja ob 18 v predavalnici Ulice na Zrinjskega 9 (vhod v Vili-lice talcev). Sestanek je posvečen delu in življenju arh. Plečnika in je spremljan s filmom.

V Geografskem društvu bo v sredo, 23. januarja ob 20 predaval v Prirodoslovnih predavalnicah na Univerzi asistent Vladimir Kokolet o Londonu in londonski pokrajini.

Prirodoslovnemu društvu v Ljubljani vabi na poljudnoznanstveno predavanje asist. dr. ing. Franca Širca: Kevine, kot jih vidimo pod mikroskopom. Predavanje spremljano z diapozitivi, bo danes ob 20. uri v prirodoslovnih predavalnicah na Univerzi, vhod z Gosposke ulice.

Zaradi velikega zanimanja in na željo javnosti turistično podjetje »Putnik-Slovenija« v Ljubljani PONOVI PREDAVANJE »IZLET PO ITALIJI« v sredo, 23. januarja 1957 s pričetkom ob 20. Predavanje bo v stekleni dvorani hotela UNION (vhod skozi restavracijo). Predavanje bo spremljano s 200 barvnimi diapozitivi. Vljudno vabljeni! Vstop prost!

OPERA

Torek, 22. januarja ob 19.30: Baletni večer: Händel: »Ljubezen in pravda«, Pia Mlakar: »Plesalec v spomnu«. V. Ukmar: »Lepa Vida«. Abonma E. Sreda, 23. januarja ob 19.30: Rossini: »Sevilski brivec«. Abonma U. Cetrtek, 24. januarja ob 19.30: Baletni večer: Händel: »Ljubezen in pravda«, Pia Mlakar: »Plesalec v spomnu«. V. Ukmar: »Lepa Vida«. Abonma G.

Petek, 25. januarja: Zaprt. Sobota, 26. januarja ob 19.30: Verdi: »Othello«. Premiera. - Proslava 30-letnice umetniške delovanja režiserja in igralca Cirila Debevca. V naslovni vlogi gost Jože Gostič.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaja Torek, 22. januarja ob 20: A. Remec: »Mlača«, Abonma Terek. Vstopnice so tudi v prodaji. Sreda, 23. januarja ob 20: M. Gorki: »Malomeščani«. Abonma Sreda. Vstopnice so tudi v prodaji. Cetrtek, 24. januarja ob 20: »Večer v čitalnici« - Vilharjeve šaligrve. Zaključena predstava. Petek, 25. januarja ob 20: »Večer v čitalnici« - Vilharjeve šaligrve. Predstava v korist sindikalne podružnice MG. Sobota, 26. januarja ob 20: M. Gorki: »Malomeščani«. Izven.

OBRTNIŠKO GLEDALIŠČE

Sreda, 23. jan. ob 18: Golia: »Sneguljčica«. Predprodaja in pričetkom od 10-12 in dve uri pred pričetkom predstave. Rezervirajte na telefon 22-633.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom Cetrtek, 24. januarja ob 18: Grimm-Skufca: »Janko in Metka«, pravljica na igra z godbo, petjem in plesom. Popoldanska predstava. Sobota, 26. januarja ob 20: J. Ogrinc: »Kje je meja, veseloigra«. - A. T. Linhart: »Zupanova Micka«, komedija. Slavnostna premiera ob 200-letnici rojstva A. T. Linharta. Red B. - Vstopnice so tudi v prodaji. Nedelja, 27. januarja ob 18: Grimm-Skufca: »Janko in Metka«, pravljica na igra z godbo, petjem in plesom. Popoldanska predstava. ob 20: J. Ogrinc: »Kje je meja, veseloigra«. - A. T. Linhart: »Zupanova Micka«, komedija. Izven. Vечerna predstava. Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje telefon 32-880.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Marionete Levstikov (Sentjakobski) trg 2 Torek, 22. januarja ob 17: J. Malik: »Zogica Marogica«. Cetrtek, 24. januarja ob 17: F. Bevč: »Lenuh Poležu«. Petek, 25. januarja ob 17: Tauffer-Novy: »Moja in živali«. Sobota, 26. januarja ob 17: F. Bevč: »Lenuh Poležu«. Samo za odrasle. Nedelja, 27. januarja ob 11: J. Malik: »Zogica Marogica«. ob 15: F. Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«. Ročne lutke Resljeva cesta 28

CELJSKE VESTI

CELJSKO GLEDALIŠČE Torek, 22. januarja ob 15.30: Shakespeare: »Macbeth«. III. šol. abonma. ob 20: Shakespeare: »Macbeth«. Red Terek. Cetrtek, 24. januarja ob 20: Shakespeare: »Macbeth«. Red Cetrtek. Sobota, 26. januarja ob 20. Nash: »Vremetar«. Gostovanje v Marboru.

IZ ZALCA

KINO »UNION«: Ameriški barvni film: »Kvartopire z Mississippija«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Tyrone Power in Julia Adams. »METROPOL«: Ameriški barvni film: »Destry«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Audie Murphy.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »KOMUNA« ameriški cinemascopski film

»DO PEKLA IN NAZAJ«

Predstave ob 15, 17, 19 in 21. - V glavni vlogi Audie Murphy. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje

KINO »UNION« Ital. barvni film:

»Dekle z reke«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Sofia Loren. KINO »SLOGA«: Amer. film: »Povratak na Broadway«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Virginia Mayo. Ob 10 matineja istega filma.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški film Kapetan Karey

V glavni vlogi Alan Ladd. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. KINO »SOČA«: Franc. film: »Marjiana moje mladosti«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Pierre Vansek in Marianne Hold. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 9.30-11 in od 14 dalje, za matinejo v kinu »Sloga« pa od 9 dalje.

KINO »SISKA«

Ameriški barvni film RDEČA REKA

V glavni vlogi John Wayne in Montgomery Clift. Predstave ob 18, 19 in 20. ur. Na sporedu samo še danes in jutri.

RAZPIS

Komisija za razpis mest direktorjev in upravnikov pri Občinskem ljudskem odboru SEMPETER PRI GORICI razpisuje

mesto direktorja trgovskega podjetja »FLORES« v Šempetru

Kandidat mora imeti naslednjo izobrazbo: 1. ekonomsko fakulteto ali njej enako šolsko izobrazbo z nazivom komercialista in 5 let prakse na vodilnih komercialnih poslih - ali 2. strokovno srednjo šolo in 8 let komercialne prakse - ali 3. popolno srednjo šolo in 10 let komercialne prakse - ali 4. nepopolno srednjo šolo ali njej enako šolsko izobrazbo in 15 let komercialne prakse. Kandidati morajo imeti 5 let prakse v zunanjetrgovinskih poslih. - Plača se določijo po tarifnem pravilniku in po dogovoru. Interesenti naj vložijo prošnje do 22. februarja 1957 na Tajništvo Občinskega ljudskega odbora Šempeter pri Gorici. 192

Zdravstveni dom Domžale

razpisuje naslednja mesta: ZA SPLOŠNO AMBULANTO DOMŽALE: zdravnika splošne prakse medicinsko sestro ZA ZOBNO AMBULANTO DOMŽALE: stomatologa ali dentista zobno asistentko ZA PROTITUBERKULOZNI DISPANZER DOMŽALE: medicinsko sestro laboranta ZA BABIŠKI OKOLIS RADOMLJE IN DOB: dve babici Plače po uredbi, dopolnilne plače po pravilniku o plačah Zdravstvenega doma Domžale. - Nastop službe takoj. - Ponudbe pošljite upravi Zdravstvenega doma Domžale. 191

Oglase

ZA VSE IZDAJE »BORBE«

SPREJEMAJO PODRUŽNICE IN UPRAVA »LJUDSKE PRAVICE«

ISOL

čisti koruze in steklo!

FLEX slovi za čiščenje mastnih madežev in ga lahko kupiš v vseh trgovinah, ki prodajajo mlo. Pazi na znamko »FLEX«! TEINT BELL« kozmetična maska napravi Tvoj obraz mladosten in svež. Zrivi par minut za maso predno greš v družbo in ne bo ti žal.

TOVARNA PISALNIH STROJEV V LJUBLJANI

obvešča, da se je v celoti preselila v nove obratne prostore Vse cenjene stranke obveščamo, naj se v bodoče obračajo na naslov:

TOVARNA PISALNIH STROJEV LJUBLJANA - SAVLJE 18a TELEFON 382-255

NAROČNIKE

»LJUDSKE PRAVICE« IN »LJUBLJANSKEGA DNEVNIKA« in vse ostale obveščamo, da smo PREMESTILI NAŠO PODRUŽNICO V LJUBLJANO IZ TITOVE 1 V KNJIGARNO CANKARJEVE ZALOŽBE, TITOVA C. 15 (NEBOTIČNIK). Od 21. januarja dalje lahko v tej poslovalnici naročate časopisa »LJUDSKA PRAVICA« in »LJUBLJANSKI DNEVNIK«, plačujete mesečno naročnino, naročate oglase, objave, osmrtnice, zahvale in drugo. Številka telefona ostane kakor doslej: 22-322. Poslovalnica posluje vsak delavnik od 8. do 12. ure in popoldne od 15. do 19. ure

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA Torek, dne 22. januarja: lekarna »Studenti«, Gorkoga ulica 18. Sreda, dne 23. januarja: lekarna »Center«, Gosposka ulica 12.

KINO PARTIZAN: Jugos. film: »Osumljeni«.

UDARNIK: Amer. film: »Zrtvovanja«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Torek, 22. januarja ob 19.30: Čajkovski: »Francesca da Rimini«. - Rimski-Korsakov: »Capriccio espagnole«. Red B. Sreda, 23. januarja ob 19.30: Krefft: »Kreature«. Red Sreda.

KINO »UNION«: Ameriški barvni film:

»Kvartopire z Mississippija«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Tyrone Power in Julia Adams. »METROPOL«: Ameriški barvni film: »Destry«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Audie Murphy.

IZ ZALCA

KINO »UNION«: Ameriški barvni film: »Kvartopire z Mississippija«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Tyrone Power in Julia Adams. »METROPOL«: Ameriški barvni film: »Destry«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Audie Murphy.

IZ ZALCA

KINO »UNION«: Ameriški barvni film: »Kvartopire z Mississippija«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Tyrone Power in Julia Adams. »METROPOL«: Ameriški barvni film: »Destry«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Audie Murphy.

IZ ZALCA

KINO »UNION«: Ameriški barvni film: »Kvartopire z Mississippija«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Tyrone Power in Julia Adams. »METROPOL«: Ameriški barvni film: »Destry«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Audie Murphy.

IZ ZALCA

KINO »UNION«: Ameriški barvni film: »Kvartopire z Mississippija«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Tyrone Power in Julia Adams. »METROPOL«: Ameriški barvni film: »Destry«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Audie Murphy.

Upravni odbor Poslovne zveze

za gozdno in lesno gospodarstvo Kranj - Titov trg št. 2 poštni predal 105 razpisuje delovna mesta za: glavnega računovodjo

Pogoji: višja ekonomska šola s 5-letno prakso v računovodstvu na vodilnih mestih - ali - absolvent ekonomske srednje šole z 10-letno prakso na vodilnem mestu računovodstva, odnosno računovodja z najmanj 15-letno vodilno računovodsko prakso.

2 knjigovodji-(kinji)

s potrebno izobrazbo. Plača po tarifnem pravilniku ali dogovoru. Nastop službe takoj. - Vloge s kratkim življenjepisom in navedbo dosedanje prakse na vodilnih mestih pošljite do 31. januarja 1957 na zgornji naslov. K 17.

KADAR SE ŠPORTA Znanost loti

Na nedavni londonski razstavi «družinskih» plovnikov objektov — kanujev, jadralnic in motornih čolnov najrazličnejših oblik — so pokazali med drugim tudi svojevrstno zibko za prevažanje dojenčkov v majhnih motornih čolnih. Naprava varuje malčke pred valovi, dežjem in vetrom.

- Z enako močjo
- bi dosegli metalci
- kladiva in kopja
- visoko na severu
- nekaj centimetrov
- slabše rezultate

Na lanskim olimpijskih igrah v avstralskem Melbournu so izboljšali vrsto državnih in tudi svetovnih rekordov. Nihče ni odrekal doseženim uspehom športne vrednosti, čeprav novi rekordi ne

ustrezajo dejanskim sposobnostim tekmovalcev in ne vzdržijo niti osnovne znanstvene kritike. Po mnenju zvezdoslovcev in strokovnjakov za planetarno mehaniko ni mogoče primerjati v Melbournu doseženih rezultatov z onimi v Helsinkih in v Oslu, in sicer samo zato ne, ker se zemlja vrti okoli svoje osi...

Znano je, da dosežemo boljši rezultat, če izstrelimo topovsko granato ali vržemo kamen z vrha hriba, kot pa, če to napravimo na povsem ravnem zemljišču. Če se pri tem primeru spomnimo rezultatov in konkurence v metanju kladiva ali diska, nam postane jasno, da razlika treh milimetrov lahko zadostuje za nov olimpijski rekord.

Predstavimo si, kaj se zgodi, če na primer športno kladivo pada proti zemlji pod kotom 45 stopinj. Če so tla na tem mestu za tri milimetre nižja kot pro-

stor, kjer stoji atlet, doseže tekstim tekmovalcem za tri milimetre boljši rezultat, to pa že lahko zadostuje za nov rekord. Pri disku, ki pade proti zemlji pod še manjšim kotom, je treba to razliko pomnožiti s tri. Znanstveniki pravijo, da ima pri tem precejšnjo vlogo že debelina podplatov na atletovih obuvalih. Toda vse to so le neznatne napake in bi bilo vse v redu, če se ne bi zemlja vrtela okoli svoje osi in če ne bi potovala okoli sonca!

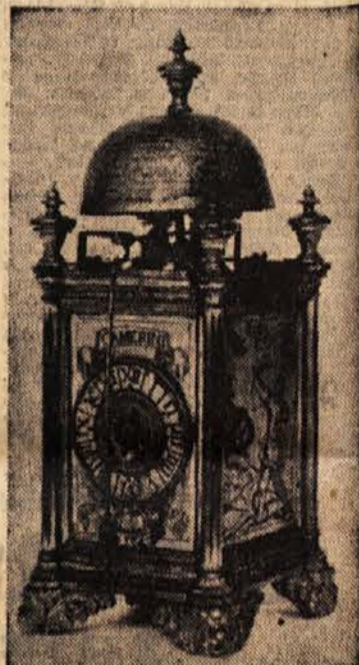
Zemlja pa se vrti, z njo potujejo vsi predmeti na površini in so torej pod vplivom sredobežne (centrifugalne) sile. Kaj to pomeni, nam pokaže dejstvo, da ima na primer v naši državi stehant kilogram določene snovi na tečajih tri grame več, na zemljskem ravniku pa prav toliko manj, in sicer samo zaradi sredobežne sile, ki je na tečajih enaka ničli, na ravniku zelo močna, na zemljepisni širini naše države pa srednja. In še en primer za ponazoritev: Če bi se zemljiska kroglja vrtela okoli svoje osi 17-krat hitreje, bi bila sredobežna sila na ravniku tako močna, da bi premagala težnost in bi človeka kar odneslo pod oblake, če bi malce močneje poskočil na mestu.

Jasno je, da dosežajo tekmovalci v metih kopja, kladiva in diska zaradi sredobežne sile drugačne rezultate v Helsinkih kot pa v Melbournu. Spet primer: maja 1954 je vrgel Gordes v kalifornijski Pasadeni disk 59,28 m. Če bi bil vrgel disk z enako močjo v Helsinkih, bi bil njegov rezultat skoraj za deset centimetrov manjši. Jessy Owens, ki je skočil v Kaliforniji 8,13 m, bi imel v Helsinkih za 4-5 cm slabši rezultat.

Nazadnje pa ne smemo pozabiti, da je teža tem manjša, čim bolj se bližamo zemljskemu ravniku, in sicer ne samo zaradi močnejše sredobežne sile, marveč tudi zato, ker se zaradi naraščajoče razdalje med zemljsko površino in njenim središčem manjša njena privlačna sila, kar pomeni, da se boljšajo tudi rezultati olimpijskih tekmovalcev. — Seveda pa izboljševanje rekordov ni samo posledica tega dejstva, marveč je predvsem zasluga prizadevnega treninga in znanstvenega proučevanja zmogljivosti človeškega organizma.

V londonskem znanstveno-tehničnem muzeju so pred kratkim odprli razstavo starih ur, med njimi tudi nekaj redkih umetnin. Prvi posnetek kaže izdelek Nicholasa Radelhofa leta 1654, na drugem pa vidite uro z nihalom, ki je delo italijanskega mojstra Camerinija (1656)

REDEK DOGODEK

Gorila je v ujetništvu povrgla mladiča

V inkubator živalskega vrta v Kolumbusu so položili poltretji kilogram težkega goriljega dojenčka, ki je prišel na svet kot prvi svojega rodu »v ujetništvu« živalskega vrta. Gorile so zelo svobodoljubne živali in s težavo prenašajo ujetništvo. Večina jih, kadar jih zapro v kletke, kaj kmalu pogine, o rojevanju novih potomcev pa doslej sploh ni bilo govora. Šele nedavni dogodek v kolumbijskem živalskem vrtu je spremenil mnenje zoologov, da v ujetništvu ni goriljega naraščaja.

Zivalski vrt skuša zdaj sedevda izkoristiti to naravno redkost in je uporabil rojstvo mlade

gorile v reklamne namene. V mestu so celo izvedli anketo, kakšno ime naj bi dali mlademu kosmatincu.

Veterinar Thomas, uslužbenec omenjenega živalskega vrta, je zanimivo opisal, kako je odkril rojstvo gorile. »Ko sem stopil v predverje kletke, da bi pogledal, kako je hranjena samica, sem opazil, da noče jesti. Ko sem nekoliko bolje pogledal, sem opazil v kotu kletke poleg matere malo gorilo, ki se je bila rodila nekaj trenutkov pred mojim prihodom.

Sklepal sem, da je novorojenček živ, ker se je premikal. Brez premišljanja sem hitro stopil v kletko in zgrabil mladička, dokler mati še ni prišla k sebi. Pobegnili je z mlado gorilo v kuhinjo in tam opazil, da mladič zelo težko diha. Najprej mu je dvigal in spuščal prednje noge, vendar to ni pomagalo. Tedaj se je spomnil, da je edina pomoč v takem primeru ogljikov dioksid, ker pa potrebnih priprav ni bilo pri roki, je začel mladiču pihati v usta. Po petnajstih minutah umetnega dihanja je dojenček zajel sapo.

Oče zdaj nekaj tednov stare samicke se imenuje Baron in je star enajst let in so ga ulovili na področju francoskega Kameruna, mati Kristina pa tehta 130 kg. Ta redki primer je dokazal, da lahko gorile tudi v kletki rodijo mladiče, kar pomeni, da bodo lahko živalski vrtovi z uspehom vzdrževali gorile v svojem okolju. Tisti, ki so trdili nasprotno, nenehoma telefonirajo in pišejo upravi kolumbijskega živalskega vrta, naj jim sporoči vse podrobnosti tega primera, da bi znali ukrepati, če bi tudi v njihovih živalskih vrtovih prišlo do »radosnega dogodka«.

no oslabljena, so dajali poseben zdravilni »cocktail«, namreč paradižnikov sok z vitamini, ki so mu dodali natrijev glutamin. Glutaminska kislina je edina aminokislina, ki je nujno potrebna možganom in jo zato tudi imenujejo »možganska hrana«. Ti cocktaili so se pokazali zelo učinkovite. Po trimesečnem zdravljenju so se pri večini bolnic baje pokazali jasni znaki izboljšanja!

Coctail mladosti

Zakaj ljudje umirajo? Zakaj se starajo? Znanost na obe vprašanji še ne ve zanesljivega odgovora. Stari teoriji o stroju, ki se troši, se zoperstavlja dejstvo, da človek ni stroj, marveč organizem, sestavljen iz milijard živih celic, ki se hranijo, razmnožujejo in nenehoma obnavljajo lastno snov.

Najrazličnejši strokovnjaki so mnogo govorili o postopnem kopičenju toksinov, se pravi strupov, ki se nabirajo v celicah. Govorili so o kumulativnem delovanju nenevarnih okužb, ki kljub temu zapuščajo neizbrisne sledove. Po mnenju nekaterih znanstvenikov obstoji nekakšen naslednji »faktor staranja«, drugi pa so spet mnenja, da je staranje odvisno od poapnenja arterij.

Številni sodobni zdravniki pa so prepričani, da je resnični krivec staranja živčni sistem. Pri dorašilih se živčne celice ne obnavljajo, pri starih ljudeh se njih število zmanjšuje, vlakna pa počasneje prenašajo živčne impulze. Možgani in živčni sistem vodijo vso dejavnost telesa, bodisi da gre za zavestno ali podzavestno dejavnost po mišicah in endokrinih žlez. Neizodostno funkcioniranje možganov in živčnega sistema ima za posledico starostne pojave: zmanjšani metabolizem in oslabljeno sposobnost mišljenja. Če je ta teorija točna, se zastavlja vprašanje, kaj bi moglo »obvarovati« živčni sistem.

V neki ameriški bolnišnici so napravili naslednji skromni poskus. Zenskam, ki so bile starejše kakor 75 let ter so imele značilne pojave senilnosti in je bila tudi njihova duševna dejavnost znat-

Na nebotičniku združenih plinarn v Milwaukeeju (ZDA) so montirali veliko plinsko svetilko, ki žari v različnih barvah, katerih vsaka pomeni določeno vreme; tako izvedo prebivalci z enim samim pogledom na vrh nebotičnika vremensko napoved za naslednji dan

Kitolov brez bodočnosti? V norveški pokrajini Vestfold se je pred kratkim začela živahna polemika o tem, ali ima kitolov še bodočnost ali ne. Do razprave je prišlo zaradi tega, ker je mednarodna organizacija za lov na kite zmanjšala kontingent kitov, ki jih smejo norveški ribiči uloviti prihodnje leto. Medtem ko ribiči zatrjujejo, da je kitov mnogo več, kakor menijo zoologi, se pojavljajo čedalje prepričljivejši glasovi o izumiranju teh sesalcev, ki ga lahko prepreči samo omejitev vsakoletnega lova. Pristojne oblasti v pokrajini Vestfold predlagajo, naj bi do temeljev spremenili gospodarsko strukturo, se pravi, da bi se morali ribiči lotiti kakšnega drugega poklica, medtem ko bi ribiške ladje spremenili v tankerje. Le tako bo mogoče zagotoviti zaslužek in prihodnost prebivalstva v tej pokrajini.

Med 450 plemenskimi živalmi, kolikor so jih pripeljali na nedavno živalsko razstavo v Smithfieldu (Anglija), je zmagala »Planinska princesa«, temnosiva, kratkoroga telica aberdeenske pasme. Prodali so jo za najvišjo ceno 1600 funtov

Za dobro voljo

»Tretji dan vožnje čez ocean je postalo morje teko nemirno, da so morali mojega moža v baru privezati.«

WILDE O UMETNIKIH
Angleški pisatelj Oscar Wilde je bil znan kot nenavadno duhovit človek. Ob neki priložnosti je takole označil umetnike: »Velika prednost Francije pred Anglijo je v tem, da v Franciji sleherni državljan želi postati umetnik, medtem ko si v Angliji sleherni umetnik prizadeva postati le ugleden državljan!«

Dresura
OBOJESTRANSKA PREVIDNOST

Nekega dne se je pojavil Mark Train v hotelu s kovčkom in dolgo vrojo v roki. Ko se je hotel pozanimal za to nenavadno opremo, mu je slavniti humorist takole odgovoril. »To vro uporabljaj v primeru, če bi v hotelu prišlo do požara. Tedaj se lahko s njo spustim skozi okno.«
»Sijajna ideja!« ga je prekinil hotelir, »toda moram vas na nekaj opozoriti, mister Train: pri nas je navada, da gostje z vrtni plačajo prenočišče vnapreje!«

NEUKROČENO MESTO

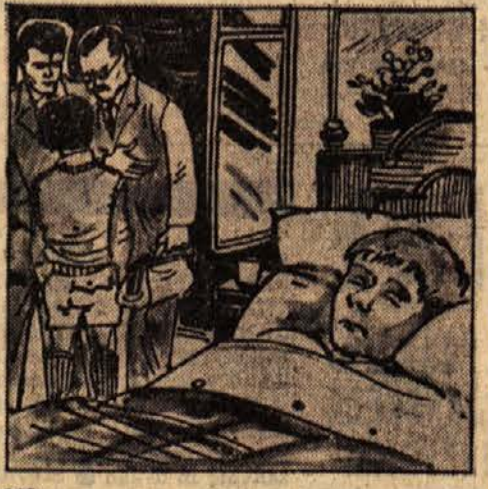
RADO KRAGELJ
MILAN MAVER

217 »Ranjenik!« je polglasno kriknil Janez. S krvavo srajco sta ga za silo prevezala in ga odnesla domov. Izogibala sta se širokih ulic in odprtih, od vseh strani preglednih križišč; delala sta velike ovinke čez plotove in se plazila z njim po vrtovih. Vedela sta: če jih zdaj zalotijo Italijani, so vsi trije izgubljeni. Za četrto uro dolgo pot sta potrebovala nekaj dolgih, težkih ur.

218 Petrova mati je preplašeno kriknila, ko jih je zagledala. Marko in Janez sta Petra položila na posteljo in z nekaj besedami povedala materi, kako se je zgodilo. Potem sta odšla na ulico. Janez je ostal na straži pred hišnimi vrati, Marko pa je odšel, da poišče Bojana. Čez kakšno uro se je vrnil: »Bojan bo poiskal zdravnika. Pripravil bo tudi prenos v bolnišnico, če bi to bilo potrebno.«

219 Minila je polnoč, preden je prišel zdravnik. Marko in Janez sta ostala pred hišo na straži. Z zdravnikom je prišel tudi Bojan in več neznanih ljudi, ki naj bi Petra odnesli. »Kako, doktor, ga bomo prepeljali?« je vprašal Bojan. Zdravnik je odkimal: »Ne bo vzdržal. Bilo bi prenaporno zanj. Izgubil je mnogo krvi in taka rana je po navadi... Ne vem, ne vem, če bo dočkal jutro. Ne verjamem...«

Radioaktivni sneg na Japonskem

Znanstveniki z japonske univerze v Sinčuju so ugotovili, da je pred kratkim v Nagani, ki leži 200 km severozahodno od Tokia, padal močno radioaktivnen sneg. Geigerjevi števeci so pokazali kar 52 tisoč udarcev v minuti. Doslej najmočnejše meritve na Japonskem niso presegle 20.000 nihajev. Vzroka te močne radioaktivnosti doslej še niso ugotovili.

Elektrika v Jermeniji

V enem samem dnevu proizvajajo zdaj jermenske električne centrale več toka, kakor so ga prej v vsem letu 1913. Na enega prebivalca Jermenske republike pride več električne energije kot v industrijsko najbolj razvitih deželah, kakršne so Anglija, Francija, Nizozemska in Japonska. Šesta petletka predvideva ponovno povečanje proizvodnje. Na brzicah gradijo osem hidrocentral, štiri pa že obratujejo.